

Torsdagen den 10 april

Kl. 12.00

*Förändring av antalet
suppleanter i vissa
utskott*

*Meddelande om
fyllnadval*

Förhandlingarna leddes till en början av andre vice talmannen.

1 § Justerades protokollen för den 2 innevarande månad.

2 § Förändring av antalet suppleanter i vissa utskott

Anf. 1 ANDRE VICE TALMANNEN:

Enligt ett till kammaren inkommet protokollsutdrag har valberedningen föreslagit att antalet suppleanter i utbildningsutskottet skall utökas från 18 till 19 och i trafikutskottet från 15 till 17.

Vidare föreslås att antalet suppleanter i arbetsmarknadsutskottet minskas från 20 till 19.

Jag hemställer att antalet suppleanter i utbildnings- och arbetsmarknadsutskotten bestäms till 19 samt i trafikutskottet till 17.

Kammaren biföll denna hemställan.

3 § Meddelande om fyllnadval

Anf. 2 ANDRE VICE TALMANNEN:

Jag får meddela att fyllnadval till vissa utskott och val av ny ordförande för riksdagens revisorer kommer att ske vid morgondagens sammanträde.

4 § Föredrogs och hänvisades

Proposition

1985/86:163 till näringsutskottet

5 § Föredrogs och hänvisades

Motionerna

1985/86:489 och 490 till näringsutskottet

1985/86:491–495 till arbetsmarknadsutskottet

1985/86:496–499 till näringsutskottet

1985/86:500–507 till socialutskottet

1985/86:508–510 till finansutskottet

Prot. 1985/86:113
10 april 1986.

*Anslag till studie-
förbunden m. m.*

6 § Föredrogs

utbildningsutskottets betänkande

1985/86:19 om anslag till studieförbunden m. m. (prop. 1985/86:100 delvis)
och

näringsutskottets betänkande

1985/86:16 om ersättning för försenad idrifttagning av kärnreaktorer (prop. 1985/86:100 delvis).

Anf. 3 ANDRE VICE TALMANNEN:

Utbildningsutskottets betänkande 19 och näringsutskottets betänkande 16 kommer att debatteras i tur och ordning. Voteringarna äger rum i ett sammanhang efter avslutad debatt.

Först upptas alltså utbildningsutskottets betänkande 19 om anslag till studieförbunden m. m. I fråga om detta betänkande hålls gemensam överläggning för samtliga punkter.

Anslag till studieförbunden m. m.

Anf. 4 GÖRAN ALLMÉR (m):

Herr talman! I utbildningsutskottets betänkande 1985/86:19 behandlas den del av utbildningsdepartementets verksamhetsområde som främst rör anslag till studieförbunden, folkhögskolorna och den centrala kursverksamheten. Det dokumenterade behovet av sparsamhet med statens medel gör att dessa områden inte kan ses isolerad från övrig utbildningsverksamhet.

I vår partimotion om utbildningspolitiken; motion 1985/86:Ub808, redovisas ett reformprogram för skolan, den högre utbildningen och forskningen. De besparingar som vi anger i denna motion uppgår sammanlagt till 870 milj. kr. fullt genomförda, varav 40 milj. kr. utfaller först budgetåret 1987/88. Med dessa besparingar avvisar vi regeringens förslag om en 3-procentig reduktion av statsbidraget till grundskolan, gymnasieskolan, vuxenutbildningen och den kommunala högskolan.

När besparingar är ofrånkomliga är det av avgörande betydelse att dessa görs på ett sådant sätt att de mest oundgängliga delarna av utbildningsväsendet skyddas. I förra årets partimotion 1984/85:2818 framhöll vi:

”Våra besparingar har en klar profil. Vuxenutbildningen har ålagts ett större besparingskrav än ungdomsskolan; inom skolan har andra aktiviteter än själva undervisningen setts som mera umbärliga.”

Vi har kvar samma uppfattning om hur prioriteringarna skall göras.

Regeringens besparingsstrategi är en helt annan. Den vill inte på något område minska statsmakternas detaljstyrning av kommunerna. Genom att bibehålla samtliga statsbidrag med därtill hörande regelsystem intakta, samtidigt som statens kostnadsandel av lärarlöneanslagen skärs ned, försöker regeringen att dels undandra sig ansvaret för att peka ut vilka verksamheter som från central utgångspunkt är mindre nödvändiga än andra, dels förmå kommunerna att lägga kommunala medel på sådan verksamhet som troligtvis inte hade kommit till stånd om inte särskilda

statsbidrag för verksamheten hade funnits.

Vi förordar i stället en annan besparingsstrategi i enlighet med vad vi angav i den nyss återopade motionen. Våra besparingsförslag är dessutom utformade så att de – i den mån de gäller specialdestinerade statsbidrag till kommunerna – ger kommunerna större möjlighet att själva bestämma hur en viss verksamhet skall bedrivas utan hinder av tvingande regler i statsbidragsbestämmelser och utan hinder av den byråkrati som dessa med nödvändighet är omgärdade med.

Herr talman! Studieförbundens verksamhet ingår i vuxenutbildningen. Vi nödgas därför göra omprioriteringar och besparingar även på detta område. Våra förslag syftar till att minska statens styrning också av studieförbundens verksamhet samt att ge studieförbunden jämförbara villkor att arbeta under. För att ge ökade möjligheter att möta nya krav tillstyrker vi att anslaget till pedagogisk verksamhet och utvecklingsarbete ökas. Men vi kan inte acceptera utskottets förslag till tillkännagivande, att statsbidraget till studieförbundens pedagogiska verksamhet och utvecklingsarbete skall fördelas med hänsyn till både studieförbundens studiecirkelverksamhet och deras kulturverksamheter. Utskottet har enligt vår uppfattning inte tillräckligt underlag för att föreslå riksdagen att göra ett uttalande om ändrade fördelningsgrunder för detta bidrag.

Riksdagen styr indirekt studieförbundens utbud av studiecirklar genom att tilläggsbidrag utgår för vissa prioriterade ämnen – studiecirklar i glesbygd, cirklar i hemspråk samt cirklar med handikappade deltagare. Vi anser denna styrning av folkbildningsarbetet vara felaktig. Vi föreslår därför att samtliga tilläggsbidrag dras in utom de som berör handikappverksamhet, glesbygds- och hemspråkcirklar. Vi beräknar besparingen till 55 milj. kr.

Utöver detta föreslår vi att bidraget till uppsökande verksamhet på 6 700 000 kr. slopas. Bidraget till kulturverksamhet bör reduceras med 35 000 000 kr., från regeringens föreslagna 100 430 000 kr. till 65 430 000 kr.

Anslagsposterna Bidrag till studiecirklar och Bidrag till studieförbundens centrala organisationskostnader föreslås i budgetpropositionen öka med sammanlagt 34 160 000 kr. Vi föreslår att anslagsposterna hålls oförändrade, dvs. ingen ökning av bl. a. beloppen för schablonbidragen, och gör en besparing på motsvarande belopp.

Regeringen föreslår att studieförbunden skall ges möjlighet att anordna s. k. grundläggande bred datautbildning. Den kommer bl. a. att ha karaktären av uppdragsutbildning i och med att arbetsgivare föreslås kunna bekosta sådan utbildning.

Denna verksamhet kommer att på flera punkter – bl. a. vad gäller regler och finansiering – skilja sig markant från ordinarie studiecirkelverksamhet. I vår motion Ub838 avvisar vi därför förslaget att sådana studietimmar gällande bred datautbildning skall få räknas in i underlaget för en senare fördelning av högschablontimmarna.

Vi finner det därför bra att utskottet klart uttalar att det aldrig blir fråga om att med studiecirkelbidrag stödja bred datautbildning på arbetsplatser som har tillgång till medel från förnyelsefonder. Sådana cirklar kan då inte heller få läggas till grund för den senare fördelningen av studietimmar som berättigar till det högre schablonbidraget.

Vi finner det också bra att utskottet äntligen beslutat sig för att ge regeringen till känna att möjligheterna till statsbidragsberättigade fyratimmarssammanskomster bör kunna få prövas, om det inte medför några merkostnader för staten, någon ökning av antalet studietimmar totalt eller andra icke önskvärda effekter. Äntligen har alltså ett gammalt moderatkrav blivit tillgodosett.

Statsbidraget till kursplanebundna universitetscirklar är avskaffat fr. o. m. den 1 juli 1983. Dessa studiecirklar fungerade på ett utmärkt sätt som spridare av akademisk bildning och utbildning. Ledare för cirkelarna var oftast lärare anställda vid universitet och högskolor. Vi föreslår att kursplanebundna universitetscirklar återigen skall bli statsbidragsberättigade.

Regeringen föreslår att 89 000 000 kr. av de medel som tillfaller statsverket genom inkomsten från vuxenutbildningsavgiften skall användas för att finansiera anslaget C 4. Bidrag till studieförbunden m. m. Vi yrkar att ytterligare 200 350 000 kr. av dessa medel används på samma sätt. Dessa medel bör tas dels från anslaget C 7. Bidrag till viss central kursverksamhet. 36 050 000 kr., dels från anslaget E 5. Vuxenstudiestöd m. m., 156 800 000 kr., dels från anslaget E 6. Timersättning vid vissa vuxenutbildningar, 7 500 000 kr.

Koefficienten i det allmänna bidraget till driften av folkhögskolor är för närvarande satt till 0,0036. Vi har tidigare föreslagit att koefficienten skall sänkas till 0,0034. Det skulle innebära en lärartäthet på 2 lärartimmar per elevvecka till skillnad från dagens 2,5 lärartimmar. Vi upprepar detta förslag, och vi beräknar en besparing på 25 450 000 kr.

Över budgeten finansieras också bidrag till vissa organisationers centrala kursverksamhet. Vi anser att dessa organisationer själva bör svara för sina kostnader. Anslaget bör därför avvecklas.

Regeringen har anvisat 36 050 000 kr. till anslaget, vilket finansieras via vuxenutbildningsavgiften. Vi överför, som jag tidigare sagt, dessa medel till anslaget C 4. Bidrag till studieförbunden m. m.

Herr talman! Med det anförda yrkar jag bifall till reservationerna 1, 2, 3, 4, 6, 8 och 9, som är fogade till utbildningsutskottets betänkande 19.

Anf. 5 CARL-JOHAN WILSON (fp):

Herr talman! Studiecirkeln har en mycket stor betydelse i vårt arbete med att förstärka och utveckla demokratin.

Många många som anförtrots – och åtagit sig – förtroendeuppdrag av olika slag har fått en stor del av sin skolning i studiecirklar. Där har åsikter och viljor brutits mot varandra. Demokratin har prövats i en kamratkrets där den egna livserfarenheten tagits till vara.

I alla folkrörelser behövs studiecirkeln för fortbildning och idéutveckling av olika slag. Ett bevis på detta är att idrottsrörelsen nu satsar på ett eget studieförbund – SISU. Den folkrörelsen bör ha den möjligheten precis som övriga studieförbunds grundorganisationer.

Många av oss som har en politisk uppgift i detta rum har i studiecirklar fått träning för det här jobbet.

Den svenska studiecirkeln – som pedagogisk modell för vuxenutbildningen – har hyllats av forskande pedagoger runt om i världen. Vid flera internatio-

nella vuxenutbildningskonferenser har man informerat om studiecirkelns metoder som *nyheter*. Då har man redovisat en kunskap som svensk folkbildning haft – och arbetat efter – i snart ett sekel!

Vi måste vara rädda om studiecirkeln, och vi måste ge studieförbunden rimliga villkor för sitt arbete.

Alla vet att Sveriges ekonomi inte ger möjlighet till ekonomisk frikostighet med enbart känslan som styrmedel. Vi måste ideligen pröva utgifterna och efter bästa förmåga välja var resurserna skall satsas.

När man då finner att man måste förorda litet mindre frikostighet där känslan ville ge utan gräns, känns det inte bra. Ändå måste man försöka följa resultatet av den sakliga granskningen.

När folkpartiet har granskat behov och förutsättningar inom hela utbildningsområdet, har vi funnit att vi måste öka resurserna för universitet och högskolor. Där är problemen delvis mycket stora med föråldrad utrustning och knappa forskningsresurser.

Någonstans måste sådana pengar tas. Folkpartiet föreslår att schablonbidraget för studiecirkeltimmar ej höjs. Det ger en besparing på 21 950 000 kr. i jämförelse med regeringens proposition. Jag vill här också nämna att folkpartiet vill spara 90 500 000 kr. i statsbidrag till de delar av kommunal vuxenutbildning som inte direkt är till för dem som saknar grundskolekompetens.

Studieförbundens chans att själva kompensera en något mindre höjning än vad regeringen föreslår ligger i att höja deltagaravgifterna i vissa studiecirklar. Varje studieförbundsavdelning kan säkert finna cirklar som "orkar" en sådan höjning.

Bland alla olika sorters studiecirklar finns också s. k. universitetscirklar, där man i studiecirkelform studerar på en nivå som kan jämföras med högskolans. Det har betytt mycket för bl. a. glesbygdens folk att man kunnat känna en sorts "lyftning" i studierna. Man når kunskapsområden som man annars inte skulle nå utan att lämna hembygden, där man kanske är bunden av sitt arbete.

Sådana här studier går det bra att anordna – hör och häpna! – bara man inte följer en kursplan som stämmer med högskolans. Folkpartiet tycker att man skall få anordna universitetsstudiecirklar med statsbidrag – även om man följer högskolans kursplaner.

Det är bra att vi nu är överens om att satsa på en s. k. bred datautbildning, dvs. datautbildning för "vanligt folk".

I motion Ub831 föreslår folkpartiet att regeringen i denna stora satsning på datautbildning också ordnar ett särskilt datautbildningsprogram för kvinnor. Varför särskilt för kvinnor? Jo, när datorerna kommer till arbetsplatserna, är det ofta kvinnors arbete som påverkas. För det mesta innebär datorerna att arbetet blir roligare – åtminstone så länge man minns hur det var utan datorer.

Det finns hos nästan alla människor en rädsla för att datorerna skall ta jobben. Många uppfattar också datorerna som tekniska fenomen och tror att man måste förstå hur de tekniskt fungerar för att kunna använda dem. Så är det ju inte!

Folkpartiet vill att vi i en treårig kampanj skall erbjuda datautbildning till

många kvinnor. Det skulle avdramatisera mycket av den högtidligt vördnadsfulla attityden till datorernas "hemlighet".

Det behövs inga särskilda insatser för kvinnor, säger utbildningsutskottets majoritet.

Alla i utskottet – utom folkpartisterna – är nöjda med att inget i nuvarande regler *hindrar* oss att anordna utbildning enbart för kvinnor.

Här är poängen med folkpartiets förslag: Vi vill att staten skall markera för alla kvinnor att det finns en speciell omtanke om just deras utbildning i datakunskap – och att de skall kunna få delta i den utan inblandning från manliga deltagare, som lätt tror att datakunskap är teknik för män.

Man skall inte begära att män så ofta skall presentera utbildningsidéer som speciellt gynnar kvinnor. Det är också från Folkpartiets kvinnoförbund som den här idén kommer. Jag är litet stolt över att jag får framföra den.

När det gäller statens bidrag till viss central kursverksamhet för löntagarorganisationer m. fl. nöjer jag mig med ett kort konstaterande: Folkpartiet tycker att dessa intresseorganisationer bör bekosta sin centrala kursverksamhet utan statsbidrag.

Herr talman! Jag yrkar bifall till reservationerna 1, 5, 6, 7 och 9 i utbildningsutskottets betänkande nr 1985/86:19.

Anf. 6 KRISTINA SVENSSON (s):

Herr talman! I de allmänna mål för vuxenutbildningen som fastlagts av riksdagen ingår att verka för ökad jämlikhet och social rättvisa. Vuxenutbildningens viktigaste uppgift är att utjämna skillnaderna i utbildning mellan olika grupper i samhället, dvs. stärka ställningen för dem som befinner sig i en utsatt social position. Att överbrygga utbildningsklyftan är viktigt ur rättvisesynpunkt. De vuxenutbildningsreformer som genomförts har haft som mål att nå dem som tidigare har fått minst del av samhällets utbildningsinsatser.

I sina reservationer till betänkande nr 19 om anslagen till studieförbunden föreslår moderaterna åtgärder som, om de skulle genomföras, innebär en fördjupad utbildningsklyfta. De lågutbildade skall förbli lågutbildade. I stället för att undanröja studiehinder cementerar moderaterna fast ekonomiska och sociala förhållanden som omöjliggör studier för dem som bäst behöver studier och för dem som fått minst.

I reservation nr 1 föreslår moderaterna och folkpartiet att schablonbidragen till studiecirkeltimmar skall förbli oförändrade. Utskottets majoritet, dvs. socialdemokraterna, centerpartiet och vpk, föreslår en uppräknings eftersom bidragen varit oförändrade sedan 1983/84. Konsekvensen av moderaternas och folkpartiets förslag skulle drabba cirkeldeltagarna i form av högre avgifter för studiecirkelarna.

I den andra reservationen föreslår moderaterna att tilläggsbidragen skall slopas, att anslaget för uppsökande verksamhet i bostadsområden skall slopas, att kulturverksamheten skall skäras ned med en tredjedel från 100 milj. kr. till 65 milj. kr., att antalet studietimmar inte skall öka, och att det nya studieförbundet SISU skall finansieras genom omfördelning från övriga förbund.

Utskottets majoritet kan inte acceptera de här förslagen, som samtliga

försämrar möjligheterna för kortutbildade. Tilläggsbidraget avser studier i grundläggande färdighetsämnen, t. ex. svenska och matematik. Genom den uppsökande verksamheten i bostadsområden när vi handikappade, invandrare och framför allt hemarbetande kvinnor som tidigare inte haft en tanke på att delta i studiecirklar.

Erfarenheterna visar att genom uppsökeri rekryteras många som tidigare varit obenäga att delta i någon form av vuxenstudier. Det moderata förslaget att skära ned kulturanslaget med 35 milj. kr. får konsekvenser för de professionella kulturarbetarna och för det lokala kulturlivet.

Moderaterna stänger härmed dörren för många kulturarbetare när det gäller att i studieförbundens regi nå barn, ungdomar, människor på institutioner och människor i glesbygd. Ett av våra kulturpolitiska mål, att nå kulturellt eftersatta grupper, åsidosätts genom det moderata förslaget.

Den moderata reservationen föreslår också att antalet studietimmar skall frysas och att det nya studieförbundet SISU skall finansieras genom omfördelningar från övriga studieförbund. Det är ju ett förslag som i praktiken innebär nedskärningar.

Moderaterna föreslår också att studieförbunden i större utsträckning skall finansieras genom vuxenutbildningsavgiften. Utskottets majoritet avvisar detta förslag, eftersom vuxenutbildningsavgiften i första hand är avsedd för *deltagarna* i vuxenutbildningen i form av dagstudiestöd, timstudiestöd och stöd för långa studier. Antalet studiestöd skulle minska om det moderata förslaget genomfördes.

Vidare föreslår moderaterna en minskning med 131 milj. kr. av det totala anslaget till studieförbunden samt en ökad användning av vuxenutbildningsavgiften för att finansiera anslaget. Med moderaternas förslag till finansiering och nedskärning av anslagen till studieförbunden kan inte längre målen för samhällets vuxenutbildning upprätthållas.

Som vi hörde föreslår moderaterna och folkpartiet att de kursplanebundna universitetscirkelarna skall berättiga till statsbidrag. Det är ett förslag som har upprepats de senaste åren. Inom vuxenutbildningen råder den rollfördelningen att studieförbunden och folkhögskolan förmedlar studier som är fria från kursplaner och krav på kompetens. Komvux och högskolorna däremot anordnar studier som följer kursplaner och som är kompetensgivande. Utskottet finner ingen anledning att ändra sitt beslut från 1983.

Betänkandet innehåller en satsning på bred datautbildning för de närmaste två åren. Studieförbunden får anordna en grundläggande bred datautbildning för kortutbildade. Reglerna för denna blir friare än tidigare. Målgruppen är kortutbildade. Det betyder att denna datautbildning riktar sig till framför allt kvinnor.

För närvarande gör Arbetslivscentrum utvärderingar av de datasatsningar som gjorts de senaste åren. Vi avvaktar resultatet av dessa utvärderingar. Vi finner ingen anledning att bifalla folkpartiets motion i denna fråga.

Vidare föreslår moderaterna att anslaget till folkhögskolorna skall skäras ned med 25 miljoner. Förslaget innebär försämringar för folkhögskolans elever. Lärartätheten minskar, tillvalsmöjligheterna begränsas och den pedagogiska situationen försämras. Många av folkhögskolans elever läser på grundskolenivå. Moderaternas förslag drabbar återigen de lågutbildade i samhället.

Herr talman! Utskottets majoritet – socialdemokraterna, centern och vpk – ställer sig härmed bakom ett förslag som syftar till att förverkliga de mål för vuxenutbildningen som fastställts av riksdagen, dvs. att ge förutsättningar för och möjligheter till studier för dem som inte fått en grundläggande nioårig skolgång. Men vuxenutbildningens mål är också att öka de vuxnas förmåga att aktivt ta del i samhällslivet. Människor som deltar i vuxenutbildningen lär sig att ifrågasätta och formulera sig. Vuxenutbildningen är ett viktigt instrument för att vårda och utveckla vår demokrati.

Herr talman! Jag yrkar avslag på samtliga reservationer och ber att få yrka bifall till utskottets hemställan i dess helhet.

Anf. 7 GÖRAN ALLMÉR (m) replik:

Herr talman! Allt det som Kristina Svensson anförde beträffande de risker som ett bifall till de moderata reservationerna skulle innebära har vi hört vid åtskilliga tillfällen tidigare. Frapperande är dock att Kristina Svensson och de övriga socialdemokraterna i utbildningsutskottet i detta avseende tydligen inte har någon som helst känsla för att landet befinner sig i en besvärlig ekonomisk situation. De säger inte ett ord om hur man skall kunna klara av det underskott i statsbudgeten som de facto föreligger. Inte heller säger de något om att studieförbunden kanske också borde vara med och bidra till besparingar.

Det är givetvis inte sant, det som Kristina Svensson säger, att dessa besparingar och omdisponeringar främst skulle drabba de lågutbildade. Kristina Svensson vet lika väl som jag att en betydande del av den kursverksamhet som äger rum inom studieförbunden inte alls rör de människor som kanske har det sämst ställt. Sedan talas det om att vi genom våra besparingar skulle försämra möjligheterna till utbildning i svenska och matematik m. m. för dem som saknar kunskaper. Det är ju inte detta frågan gäller. Vad vi menar är att den verksamheten får jämföras med övrig studieförbundsverksamhet. Den skall alltså inte vara speciellt prioriterad och styrd genom tilläggsbidrag.

Anf. 8 KRISTINA SVENSSON (s) replik:

Herr talman! Det är ju ingen finansdebatt vi för, Göran Allmér, utan vi skall diskutera utbildningsutskottets betänkande 19 om anslag till studieförbunden. Jag vill i detta sammanhang påpeka att Göran Allmér vilseleder oss litet grand när han från talarstolen påstår att lärartätheten på folkhögskolorna för närvarande är 2,5. Jag trodde att det möjligen var ett tryckfel när jag läste motionen, men det är det alltså inte. Lärartätheten ligger i dag på 2,15.

Vidare har vi fortfarande ett mycket stort antal lågutbildade i landet. Ett mycket stort antal människor över 40 år saknar nioårig grundutbildning, medan däremot de som är under 20 år i allmänhet har en elvaårig skolgång bakom sig. Vi kan inte acceptera denna utbildningsklyfta i samhället.

Anf. 9 GÖRAN ALLMÉR (m) replik:

Herr talman! Vad Kristina Svensson säger är alldeles sant, nämligen att vi inte för någon finansdebatt här. Men det är väl också sant – eller hur? – att även utbildningsutskottets verksamhet och utbildningsverksamheten som

sådan utgör en del av statens verksamhet. Dessa frågor kan alltså inte fullständigt frikopplas från allt vad ekonomiska realiteter innebär. Vi måste således även här vara beredda att dra vårt strå till besparingsstacken – om jag nu får uttrycka mig så.

Anf. 10 KRISTINA SVENSSON (s) replik:

Herr talman! När det gäller finansieringen av de reformer som det är fråga om – det är ju faktiskt reformer vi diskuterar – vill jag framhålla att vi bl. a. följer en omfördelningsprincip. Dessutom vill jag säga att rutinerna för utbetalning av studiemedel har förbättrats. På det sättet frigörs pengar just för finansieringen av anslaget i fråga.

Andre vice talmannen anmälde att Göran Allmér anhållit att till protokollet få antecknat att han inte ägde rätt till ytterligare replik.

Anf. 11 MARIANNE ANDERSSON (c):

Herr talman! En bra utbildning är ju en förutsättning för ett lands välstånd. I dag gäller det inte minst vuxenutbildningen.

Studieförbundens uppgift och möjligheter i folkbildningens tjänst kan inte nog understrykas. Studiecirkeln lämpar sig mycket väl för vuxenstudier, och verksamheten i studieförbunden når stora grupper av människor som annars kanske inte nås av vuxenutbildningen. I dagens alltmer komplicerade samhälle är det nödvändigt för demokratin att människor engageras och får en chans att delta i samhällsdebatten. Studieförbunden har här en stor och växande uppgift. De måste nämligen hjälpa till när det gäller att förmedla den helhetssyn som är nödvändig för att den information som ges i massmedia skall kunna kopplas samman till en helhet. Därför är det nu – kanske mer än någonsin – viktigt att slå vakt om det fria och frivilliga folkbildningsarbetet och att se till att statsbidragens reala värde inte urholkas. Vi i centern tillstyrker därför förslaget om en höjning av schablonbidragen med 3 kr. till 93 kr. per studietimme för det högre bidraget och med 1 kr. till 29 kr. per studietimme för det lägre bidraget.

Den uppsökande verksamheten utgör också en viktig del när det gäller att nå dem som annars själva inte skulle ta initiativ och påbörja en vuxenutbildning. Ofta är det då fråga om kvinnor.

Folkbildningen skiljer sig från det ordinarie skolväsendet genom att flera studieförbund verkar i konkurrens med varandra. Vi anser att det är viktigt att statsmakterna verkar för en neutralitet mellan de olika förbunden. Det är t. ex. viktigt att allmänna medel i praktiken inte avdelas till de studieförbund som har facklig anknytning. När det gäller dispositionen av förnyelsefonderna och även när det gäller breddutbildningen i datafrågor är det enligt vår mening viktigt att valet av studieförbund avgörs av den enskilde och inte av hans fackliga organisation.

Kulturverksamhetens roll inom studieförbunden är också av mycket stor betydelse. Ofta är det studieförbunden som möjliggör ett bra kulturutbud i glesbygden och på mindre orter. Det är således positivt att utbildningsutskottet anammat kulturutskottets yttrande. Från kulturutskottets sida säger man nämligen att bidragen till kulturverksamhet skall grundas inte bara på antalet

Prot. 1985/86:113
10 april 1986

*Ersättning för försenad
idrifttagning av
kärnreaktorer*

studietimmar utan också på faktiskt genomförd kulturverksamhet.

En fråga som stötts och blötts i många år rör den fjärde timmen för studiecirkelsammanskomster. Det är främst inom vissa estetiska ämnen som det kan vara svårt att genomföra sammankomster som enbart omfattar tre lektionstimmar. I en motion har vi i centern föreslagit en uppmjukning av systemet. Det innebär att man vid behov skall ha möjlighet att bedriva studiecirkelar med sammankomster om fyra timmar. Vi har också pekat på några förslag till lösningar. Man skall t. ex. kunna växla mellan två- och fyratimmarsammanskomster. Det totala antalet studietimmar skall alltså inte utökas. Det är glädjande att utskottet nu delar vår uppfattning i den här frågan. Utskottet föreslår att man skall ha överläggningar med studieförbunden om vilka lösningar som är mest lämpliga.

Våra folkhögskolor bedriver en värdefull och mycket uppskattad undervisning. Det är naturligt att folkhögskolan engagerar sig för arbetslösa, och det görs också av tradition. De kurser som folkhögskolorna fått anordna för arbetslös ungdom har hittills endast fått sträcka sig över tio veckor. De flesta skolor som har arbetat med sådana här kurser anser att tio veckor är för litet för att man skall kunna nå ett verkligt resultat för de här ungdomarna. Just när studiemotivationen börjar komma är kursen slut.

Jag har i motion Ub401 tagit ett exempel från Trollhättan, där Dalslands folkhögskola sedan några år tillbaka driver arbetskooperativet Klingan. Utbildningen vid kooperativet syftar till att hjälpa och att förbereda arbetslösa ungdomar att starta kooperativa företag. Denna kurs omfattar totalt tre terminer och ca 60 kursveckor. Under ett läsår omfattar kursen alltså ca 40 veckor, vilket innebär ca 880 elevveckor. Enligt nu gällande bestämmelser får Dalslands folkhögskola endast ca 110 elevveckor utöver gällande bidragstak, vilket innebär att de övriga elevveckorna får tas ur den ordinarie verksamheten, där man riskerar att slå igenom bidragstaket.

I motionen föreslår jag därför att bestämmelserna för de här kurserna ändras så att SÖ efter ansökan kan bevilja bidrag till längre kurser än tio veckor. Utskottet tillstyrker också detta förslag, vilket är mycket glädjande – inte minst för de ungdomar som här får en reell möjlighet till arbete och till en ändrad livssituation.

Jag vill med detta, herr talman, yrka bifall till hemställan i utbildningsutskottets betänkande 19.

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslutet redovisas efter debatten om näringsutskottets betänkande 16.)

Anf. 12 ANDRE VICE TALMANNEN:

Kammaren övergår nu till att debattera näringsutskottets betänkande 16 om ersättning för försenad idrifttagning av kärnreaktorer.

Ersättning för försenad idrifttagning av kärnreaktorer

Anf. 13 IVAR FRANZÉN (c):

Herr talman! Frågan om ersättning för försenad idrifttagning av kärnreak-

torer är något av en följetong i riksdagen. För femte gången skall nu riksdagen pröva frågan om mer skattepengar till Forsmark 3. Om dagens förslag går igenom – vilket knappast kan ifrågasättas – har riksdagen beviljat sammanlagt 1 445 miljoner till Forsmark 3.

Detta är dock inte hela sanningen. Samtidigt som riksdagen beviljar så stora belopp för påstådda förseningskostnader stimuleras försäljningen av elström med skattebefrielse för leverans till s. k. avkopplingsbara elpannor. Kraftbolagen får alltså dels ersättning för påstådda merkostnader för den ström de inte har kunnat producera i det aktuella kärnkraftverket, dels en skattebefrielse som stimulans för att kunna sälja mer elström. 1985 uppgick skattesubventionen till ca 300 miljoner. Denna enorma generositet som riksdagen visar kraftbolagen är det mycket svårt att hitta en motsvarighet till.

Centern har konsekvent motsatt sig förseningsersättning till Forsmark 3. Vi har hävdats och hävdar att det inte finns några ersättningsbara förseningskostnader.

Först kan det vara värt att notera att kraftbolagens dåvarande samarbetsorgan, Centrala driftledningen, CDL, i ett yttrande till energikommissionen bedömde att den lämpligaste tidpunkten för idrifttagning av Forsmark 3 var mitten av 1980-talet. Det blev också idrifttagning 1985 – dvs. så mitt i 1980-talet som tänkas kan – helt enligt CDL:s idealtidplan. Detta är knappast något argument för att betala ut förseningskostnader.

Enligt ersättningsavtalet får kraftbolagen ersättning även för elström som produceras med gasturbin. Det innebär en mycket hög ersättning per kilowattimme, samtidigt som denna elström endast i undantagsfall har kunnat ersättas med kärnkraft. Gasturbindrifftillgripes man för att klara kortvariga toppbelastningar, och för det ändamålet är kärnkraften helt olämplig. Detta är bara ett av flera exempel på hur avtalet ensidigt gynnar kraftbolagen.

Ett mer grundläggande fel har uppstått genom förändringar på elmarknaden. För att få avsättning för den ökade elproduktionen har kraftbolagen mycket kraftfullt sålt el för uppvärmning. Samtidigt har då elsystemets köldkänslighet ökat drastiskt. Elanvändningen ökar alltså snabbt, för att inte säga dramatiskt, vid sträng kyla i hela landet.

Kärnkraften är en typisk basproduktion, som bör gå med full kapacitet under så många av årets timmar som möjligt för att den höga kapitalkostnaden skall fördelas på tillräckligt många kWh.

Detta innebär att när elströmmen från t. ex Forsmark 3 används för bostadsuppvärmning, uppstår samtidigt ett behov av kapacitet för att man skall kunna gardera säker leverans vid kall väderlek, som kan uppgå till 1,5 gånger Forsmark 3:s hela effekt.

Det är detta förhållande som driver upp priserna på kraftbörsen. Elpriserna på kraftbörsen steg från 1984 till 1985 med 80 %. Dessa prisstegringar kommer också att påverka den ersättning som kraftbolag får för att Forsmark 3 enligt vad avtalet säger inte har kunnat leverera viss ström. Ändå är det ett faktum att prisnivån 1985 knappast skulle ha påverkats alls av att Forsmark 3 levererat några procent mer el eller i något fall mindre. Det är tvärtom så att kraftbolagen själva har skapat detta högre pris genom att främja en elanvändning som ger stora säsongsvariationer.

Herr talman! Det är inte svårt att ge fler exempel på hur orimligt det nu diskuterade avtalet är. Centern har år efter år hävdats att en omförhandling är nödvändig, men riksdagsmajoriteten har alltid, utan i varje fall synbar tvekan, anvisat nya skattepengar varje år.

Det är näst intill obegripligt att de som vill utnämna sig själva till mästare i sparande och skattesänkningar utan tvekan sväljer denna lättsinniga användning av skattebetalarnas pengar.

Herr talman! Med vad jag nu har sagt vill jag yrka bifall till reservationen i näringsutskottets betänkande 16.

Anf. 14 ÅKE WICTORSSON (s):

Herr talman! I näringsutskottets betänkande 16 föreslår majoriteten bifall till regeringens förslag om medelsanvisning med 180 milj. kr. avseende ersättning för försenad idrifttagning av Forsmark 3.

Ersättningen skall utgå enligt överenskommelse från 1979 mellan statens vattenfallsverk och de privata intressenterna i Forsmarks Kraftgrupp AB. Enligt denna överenskommelse skall staten lämna ersättning för ökade anläggningkostnader och för ökade kostnader för att producera elektricitet på annat sätt och/eller för att anskaffa ersättningskraft.

Principerna för denna ersättning fastlades sedermera av riksdagen 1983 för Forsmark 3 och är desamma som tidigare gällde för Forsmark 1 och 2 och Ringhals 3 och 4. Det innebär att den produktion som förloras genom förseningen av Forsmark 3 till följd av folkomröstningen 1980 skall ersättas med belopp som motsvarar ökade kostnader för optimal produktion av erforderlig elektricitet på annat sätt eller för att anskaffa ersättningskraft.

För beräkning av ersättning jämförs den faktiska elproduktionen månadsvis i efterhand med den elproduktion som skulle ha varit möjlig utan försening. Denna ersättning har för budgetåret 1986/87 beräknats till 180 milj. kr. Det verkliga utfallet beror bl. a. på olje- och kolprisernas utveckling, vattenmagasinens fyllnadsgrad och elbehovet.

I motioner har vpk och centern förordat avslag på regeringens förslag. Enligt utskottsmajoritetens uppfattning föreligger här ett avtal vilket binder staten. Inga skäl har redovisats som talar för att avtalet ensidigt kan upphävas av staten. Det är inte heller troligt att förhandlingar för att nå en ömsesidig överenskommelse om upphävande skulle bli förmånligare för staten. Riksdagen har, som Ivar Franzén framhöll, avvisat sådana tankar vid flera tidigare tillfällen.

Överenskommelsen för Forsmark 3 är uppbyggd enligt samma principer som beträffande de reaktorer som omfattades av rådrumslagen, principer som centerpartiet då stödde i regeringsställning. Ivar Franzén har noggrant redovisat en rad faktorer som pekar på att det enligt hans uppfattning finns skäl att vidhålla centerpartiets inställning från 1983 om att Forsmark 3 inte skall ingå i uppgörelsen. Utskottsmajoriteten, och för övrigt också riksdagen, har tidigare klart bundit staten på denna punkt. Vi kan ha olika uppfattningar om det slutliga resultatet för statens vidkommande när det gäller ett sådant här avtal, men det binder riksdagen, som vi upplever det, också när det gäller att anvisa pengar för att uppfylla de förpliktelser som avtalet reglerar.

Självfallet skall utbetalningarna begränsas till vad motparten har berättigade krav på. Utredningar och diskussioner pågår om hur ersättningen i detalj skall beräknas. De sjunkande olje- och kolpriserna torde inte vara en nackdel vid den slutliga beräkningen av denna ersättning.

Herr talman! Med hänvisning till vad jag anfört ber jag att få yrka bifall till utskottets hemställan och avslag på reservationen.

Anf. 15 IVAR FRANZÉN (c) replik:

Herr talman! Med anledning av Åke Wictorssons anförande vill jag anföra ett par saker.

Det är riktigt att de två avtalen har ett samband och i mångt och mycket är ganska lika. Det skiljer dock en del i förutsättningarna som är värt att beakta. Först och främst stämmer idrifttagningstidpunkten för Forsmark 3 helt med de bedömningar som kraftbolagen tidigare i seriösa yttranden till energikommisionen ansett vara ideala. Man kan då fråga sig varför det skall betalas ut ersättning för fördyrade byggkostnader och annat sådant. Dessutom har elmarknaden förändrats påtagligt beroende på att den höga produktionen tvingat fram en annorlunda marknadsföring.

Här föreligger alltså, menar vi från centern, en rad förhållanden som gör en omförhandling ganska naturlig. Därtill har vi vunnit en viss erfarenhet av hur det äldre avtalet fungerat och kunnat konstatera att det ger ersättningar som enligt vår bedömning inte har med försening att göra. Det är lättvindigt av majoriteten att år efter år ösa ut skattebetalarnas pengar på det här sättet.

Anf. 16 ÅKE WICTORSSON (s) replik:

Herr talman! Frågan om ersättning för byggkostnaderna behandlas inte under denna punkt. Det finns redan pengar anvisade av riksdagen i förra årets budget, och diskussioner pågår om den slutliga nivån på ersättningarna. Vi får låta dessa diskussioner avgöra hur stora ersättningarna skall bli. I de förhandlingar som blir ett resultat av detta avtal får självfallet de ändrade förutsättningarna på grund av marknadsföring o. d. också tas med vid beräkningen. Vi skall ha klart för oss att dessa 180 miljoner är ett förslagsanslag. Det justeras efter diskussionerna, där man får ta hänsyn till de faktiska omständigheterna. Enligt vår uppfattning innebär det inte någon förändring av de grundläggande avtalsförutsättningarna, utan det är fråga om en tillämpning av avtalet under den avtalsperiod som avtalet stipulerar.

Anf. 17 IVAR FRANZÉN (c) replik:

Herr talman! Det är helt riktigt att vi i dag inte anvisar några pengar för försenade byggkostnader. Men det anmärkningsvärda i det sammanhanget är att riksdagen långt innan man kände beloppet anvisade ett så stort belopp som 550 miljoner. När riksdagen fattat ett sådant beslut kan det inte undvikas att det blir en signal om att det är i den storleksordningen ersättningen skall ligga. Det är verkligen anmärkningsvärt att riksdagen föregriper en förhandling på det sättet.

Sedan skulle jag vilja be Åke Wictorsson att läsa avtalet. Det är inte så att man där, så långt jag kan bedöma, kan ta hänsyn till förändringar på elmarknaden. Det är bara ett faktiskt konstaterande av verkliga förhållanden

Prot. 1985/86:113
10 april 1986

*Ersättning för försenad
idrifttagning av
kärnreaktorer*

efter i avtalet stipulerade, precisa grunder. Det är ytterligare ett skäl för en omförhandling, som är det enda sättet att hyfsa det här.

Nu har majoritetens lättsinne gjort att i stort sett allt det här är överspelat. Jag kan inte göra annat än beklaga detta lättsinne från majoritetens sida.

Anf. 18 ÅKE WICTORSSON (s) replik:

Herr talman! Ivar Franzén för en retroaktiv debatt i de här frågorna. I frågan om ersättning för byggnadskostnaderna har riksdagen redan fattat ett beslut om 550 miljoner. Det föreligger såvitt jag vet inget förslag om att upphäva det riksdagsbeslutet.

Ivar Franzén uppmanar mig att läsa avtalet. Jag utgår från att avtalet gäller, och de regler som stipuleras i avtalet skall självfallet tillämpas – det brukar gälla för avtalsparter att man får stå för det avtal man har träffat. Sedan är det självklart att utvecklingen på olika sätt kan gynna resp. missgynna avtalsparter, men det är i så fall ett resultat av en förhandling och får accepteras. Det gäller på många andra områden, och det gäller också på det här.

Andre vice talmannen anmälde att Ivar Franzén anhållit att till protokollet få antecknat att han inte ägde rätt till ytterligare replik.

Anf. 19 HADAR CARS (fp):

Herr talman! Folkpartiets uppfattning är att ingångna avtal skall hållas. Det gäller också avtal som träffats mellan staten och ett kraftbolag. Bifall till utskottets hemställan!

Överläggningen var härmed avslutad.

Utbildningsutskottets betänkande 19

Punkt 1

Mom. 1 (schablonbidragen till studiecirkelverksamhet)

Utskottets hemställan bifölls med 186 röster mot 110 för reservation 1 av Per Unckel m. fl. 1 ledamot avstod från att rösta.

Mom. 2–7 (vissa tilläggsbidrag, m. m.)

Utskottets hemställan bifölls med 232 röster mot 67 för reservation 2 av Per Unckel m. fl. 1 ledamot avstod från att rösta.

Mom. 8 (vuxenutbildningsavgiften)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 3 av Per Unckel m. fl. – bifölls med acklamation.

Mom. 10 (kursplanebundna universitetscirklar)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 6 av Per Unckel m. fl. – bifölls med acklamation.

Mom. 15 (ett program för datautbildning för kvinnor)

Utskottets hemställan bifölls med 256 röster mot 44 för reservation 7 av Ylva Annerstedt och Lars Leijonborg. 1 ledamot avstod från att rösta.

Övriga moment

Utskottets hemställan bifölls.

Punkt 2

Mom. 1-5

Utskottets hemställan bifölls.

Mom. 6 och 7 (bidrag till driften av folkhögskolor m. m.)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 8 av Per Unckel m. fl. – bifölls med acklamation.

Punkt 3 (bidrag till viss central kursverksamhet)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 9 av Per Unckel m. fl. – bifölls med acklamation.

Punkt 4

Utskottets hemställan bifölls.

Näringsutskottets betänkande 16

Utskottets hemställan bifölls med 247 röster mot 50 för reservationen av Olof Johansson m. fl. 2 ledamöter avstod från att rösta.

Jörn Svensson (vpk) anmälde att han avsett att rösta nej men markerats ha röstat ja.

7 § Föredrogs

Justitieutskottets betänkande

1985/86:18 Vissa frågor om trafiknykterhetsbrott m. m.

Utskottets hemställan bifölls.

8 § Anslag till polisväsendet, m. m.

Föredrogs justitieutskottets betänkande 1985/86:19 om anslag till polisväsendet, m. m. (prop. 1985/86:100 delvis).

Anf. 20 ANDRE VICE TALMANNEN:

I fråga om detta betänkande hålls gemensam överläggning för samtliga punkter.

Anf. 21 BJÖRN KÖRLOF (m):

Herr talman! Vi skall nu behandla anslag till polisväsendet. För min del ter det sig naturligt att börja med litet brottsstatistik. Jag hoppas kammarens ledamöter har fördragsamhet med att det blir några siffror i början. De belyser litet av den allvarliga utveckling på brottsidan som polisen har att bekämpa.

År 1984 anmäldes till polisen 983 000 brott, en ökning med 24 000 i förhållande till året dessförinnan. Jämfört med för 10 år sedan, 1974, är det en ökning med nära 300 000 brott.

Inbrottsstölderna uppgick år 1984 till 142 000. Av dem avsåg 25 000 inbrott i lägenhet eller villa och 26 000 inbrott på vind eller i källare. Inbrotten är i dag sju gånger fler än år 1950, då 21 000 inbrott anmäldes.

År 1984 anmäldes 33 000 fall av misshandel, jämfört med 21 000 fall år 1974, en ökning med mer än 50 % på 10 år.

Skadegörelsebrottens antal år 1984 var 72 000. 10 år tidigare var det 46 000, även där en ökning med mer än 50 %. En betydande del avser vandalisering i våra skolor.

Också i ett kortare perspektiv är en påtaglig ökning av brottsligheten märkbar. Bara under 1981–1984 ökade brottsligheten med 11 %, och det finns för närvarande inga tecken på att denna negativa brottskurva kommer att vända, även om man i fråga om enstaka brottstyper kan skymta en tendens till viss avmattning i utvecklingen.

Låt oss titta på en annan del av polisens väsentliga uppgifter, nämligen övervakning av trafiken.

Från 1981 till 1984 ökade även antalet trafikolyckor med personsador med ungefär 11 %, och antalet årligen dödade i trafiken steg från 784 till 801. Antalet trafikolyckor med personsador har fortsatt att öka också 1985 enligt vad statistiken visar.

Brottssituationen är mot bakgrund av de här siffrorna mycket oroväckande. Många människor känner sig inte längre trygga till liv eller egendom, och varje medborgare måste därför ha rätt att ställa frågan: Är det möjligt att öka respekten för våra mest elementära rättsregler, så att den enskilde kan känna trygghet för sin egen person, sina nära och kära, och till den egendom som man har?

Ja, detta är möjligt. Brottsbekämpning i vid mening är självfallet någonting som inte bara rör polisen eller rättsväsendet. Den berör oss alla som föräldrar, som lärare och i vår egenskap av föredömen, där vi kan gå före med goda exempel för våra ungdomar. Men självfallet är polisinsatserna i ett kortare perspektiv helt avgörande. Risken för upptäckt vid brottsstillfallet ökar med fler poliser i vår närhet, oavsett om det är fotpatrullerande poliser, trafikpoliser eller kvarterspoliser. Utredningar om brott – dvs. brottsplatsundersökningar, hörande av offer och vittnen, säkrande av teknisk bevisning – går snabbare, och möjligheterna att gripa gärningsmannen eller gärningsmännen liksom till fällande dom ökar naturligtvis om polisen har tillräckliga och bra resurser.

Jämför man polisresurserna med brottsutvecklingen i vårt land får man en mycket dystert bild. Under senare år har polisen inte fått nya tjänster för att kompensera för arbetstidsförkortningen, den femte semesterveckan och

olika deltidsledigheter. Rikspolisstyrelsen har räknat ut att det i år skulle behövas en kompensation med närmare 1 000 årsarbetskrafter för att personaltillgången skulle motsvara den som fanns 1979. Detta skall samtidigt ses mot bakgrund av den brottslighetsutveckling som ägt rum under tiden. Av de årsarbetskrafter som nu saknas behövs litet mer än 300 enbart för att täcka tillgången på extra ordinarie polismän som täcker luckor i de ordinarie tjänstgöringstabellerna. Bli en polisman sjuk, är det inte säkert att det finns en vikarie tillgänglig. Att få tag i en utbildad polisman som kan rycka in omedelbart kan naturligtvis vara svårt.

Åren 1970 och 1980 fanns det en sådan tjänst som extra ordinarie polisman – för att vikariera och förstärka – på 6,8 ordinarie polismanstjänster. Sedan dess har läget försämrats, och i år är relationen en extra polisman på åtta ordinarie polismän.

Personaltillgången har också begränsats genom minskningen av antalet övertidstimmar och av rätten att ta ut kontant ersättning för övertid. Den senare begränsningen leder till ökade krav på kompensation i form av ledig tid. Läget förvärras ytterligare av att omkring 400 polismän lämnade sina tjänster under föregående år.

Polisens resurser är alltså utomordentligt hårt ansträngda. Rikspolisstyrelsen skriver i sin anslagsframställning förra året att en känsla av uppgivenhet spritt sig bland chefer och övrig personal. Ett kritiskt personalläge har uppstått. Dessutom blir polisens utrustning alltmer sliten eftersom polisen inte alla gånger har råd att ersätta den med ny.

Våldet på gator och allmänna platser har ökat och blivit allt råare. Även antalet rån har ökat. Det innebär att utryckningsberedskapen hos polisen fortfarande måste prioriteras högt. Möjligheten att mycket snabbt rycka ut vid denna typ av brott och att snabbt komma till brottsplatsen måste självfallet prioriteras mycket högt. Men detta innebär i sin tur att ett försämrat personalläge främst går ut över annan typ av polisverksamhet som också har hög angelägenhetsgrad. Det gäller fotpatrullerande poliser och kvarterspolisverksamhet, trots att ambitionen snarast är att den här typen av verksamhet borde öka.

Sjöpolisverksamheten är enligt min uppfattning en viktig del av polisverksamheten, särskilt sedan brottslighetsutvecklingen också längs våra kuster och i skärgårdarna de senaste åren blivit oroväckande hög. Sjöpolisverksamheten har inte fått någon förstärkning och har ännu inte fått någon fast organisation.

Budgetåret 1983/84 drog regeringen in 100 tjänster vid de trafikövervakande enheterna. Det skedde sedan antalet dödade i trafiken under viss tid minskat. Antalet trafikolyckor med personsador har emellertid nu åter ökat, även – som jag pekade på tidigare – de med dödlig utgång. För att genomföra en nödvändig övervakning av trafiken i somras tvingades polisen återigen att omfördela resurser från patrullerande verksamhet till trafikövervakning. Det är uppenbart att dessa upprepade manipulationer med omfördelningar inte kan dölja det grundläggande förhållandet att resurserna totalt sett är för små.

I det här läget, herr talman, fortsätter socialdemokraterna den ensidiga satsningen på bekämpning av ekobrott, men föreslår inte en rekrytering till

polisväsendet som ens motsvarar avgångarna. Följden blir en än mer markerad, enligt min uppfattning, felaktig inriktning av polisens arbete och resurser.

I proposition 1984/85:32 anförde departementschefen att en fortsatt utbyggnad av ekorotlarna bör ske med 55 polismanstjänster under en treårsperiod. 15 av dessa tjänster erhöles budgetåret 1985/86. I år yrkar socialdemokraterna följaktligen ytterligare 20 tjänster nästa budgetår.

Budgetåret 1982/83 medgavs rekrytering av 400 polisaspiranter, budgetåret 1985/86 endast 150. Rikspolisstyrelsen har beräknat att under perioden 1986/87–1988/89 kommer ca 1 230 polismän att ha slutat sin anställning. Under samma period kommer omkring 550 att ha avslutat sin grundutbildning och altemneringstjänstgöring. Rekryteringen bör alltså i vart fall motsvara beräknade avgångar.

Herr talman! Det är nu nödvändigt att göra en kraftfull nyrekrytering till polisen och bryta socialdemokraternas fortsatta ensidiga satsningar på ekorotlarna. Moderata samlingspartiet har därför som enda parti här i riksdagen i sitt budgetalternativ skapat utrymme för att tillgodose rikspolisstyrelsens krav på en nyrekrytering nästa budgetår av 460 polisaspiranter. Därutöver måste ytterligare satsningar göras för att bekämpa våldsbrottsligheten. Våldet i vårt samhälle riktar sig inte sällan mot äldre människor och kvinnor. Det dolda våldet mot kvinnor och barn i hemmen är det särskilt angeläget att pressa tillbaka. Vi kan alltså inte godta regeringens satsningar på ekorotlar och satsningen på kriminaltekniska laboratoriet utan föreslår att dessa resurser främst skall gå till att bekämpa våldsbrottsligheten.

I riktlinjerna för resursanvändningen inom polisen ingår också från vår sida en kraftig markering av att narkotikabrottsligheten måste prioriteras i polisarbetet. Jag vill vidare enligt vad jag sade tidigare peka på den viktiga funktion som sjöpolisen har, särskilt på somrarna, för att bekämpa allt slags brottslighet längs våra kuster och i skärgårdarna. Vi förordar också här en förstärkning.

Låt mig till sist, herr talman, kommentera reservationerna 7, 8 och 9 i detta betänkande.

År 1981 fattade riksdagen efter långa och delvis besvärliga överläggningar i justitieutskottet beslut om principerna för den regionala polisorganisationen. I Stockholm, Göteborg och Jämtland valdes av särskilda skäl den s. k. länspolismästarmodellen. I övrigt var man i utskottet och riksdagen enig om att principen med länspolischef var riktig och ändamålsenlig. Socialdemokraterna bryter nu mot den överenskommelse vi nådde i riksdagen 1981. Man förordar länspolismästarmodellen i ytterligare ett antal län. Jag finner detta både politiskt och i sak uppseendeväckande. Något nytt har inte framkommit som rubbar grunderna för principbeslutet från 1981. Förtroendet för socialdemokraternas vilja att stå fast vid träffade principbeslut med oppositionen var dåligt från början och undergrävs än mer av vad som nu har skett.

Herr talman! Med det jag sagt vill jag yrka bifall till reservationerna 1, 2, 5, 6, 7, 8, 9, 11 och 12.

Anf. 22 HANS PETERSSON i Röstånga (fp):

Herr talman! I rättssäkerhetens idé ligger att lagar och regler skall vara klara och ha en sådan fasthet att medborgarna kan förutse konsekvenserna av sina handlingar. De skall kunna känna till var gränsen går mellan det som är tillåtet och det som är förbjudet.

I rättssäkerhetens idé ligger också samhällets skyldighet att värna individer med en poliskår som har möjlighet att ingripa när människor blir utsatta för brottslighet.

Här i Sverige upplevs inte längre rättssäkerheten som en självklarhet. I dag känner många människor osäkerhet och ängslan. De vet inte var gränserna går mellan vad som är tillåtet och vad som är förbjudet. De upplever lagar som kautschukartade, och de känner sig utlämnade, eftersom polisen sällan – tyvärr alltför sällan – kan klara upp ett inbrott i deras eget hem.

Sedan socialdemokraterna övertog regeringsansvaret 1982 har i propositioner eller utredningsbetänkanden en rad förslag lagts fram, som enligt folkpartiets mening strider mot våra grundläggande rättssäkerhetsprinciper.

Vi har under det gångna året sett oss tvungna att avvisa flera av regeringens propositioner med hänvisning till att vi inte ansett att dessa tillgodosett kravet på förutsebarhet. Lagarnas utformning har varit så oklar att man inte med säkerhet har kunnat förutse vilka handlingar som regeringen har velat kriminalisera.

Likaså har vi avvisat ett antal förslag med hänvisning till att vi ansett att de stred mot principen om likhet inför lagen.

Vi avvisar dessutom förslag som innebär inskränkningar i den enskildes äganderätt och där det råder tveksamhet huruvida dessa inskränkningar är förenliga med grundlagen.

När det gäller den del av rättssäkerheten som är knuten till polisens verksamhetsområde skall sägas att polisväsendet under en lång rad av år har reformerats. Vi står nu inför avslutningen av reformarbetet. Vi tror och hoppas att vi skall få en effektivare poliskår, som blir än bättre förankrad hos medborgarna. De lokala politikerna har anförtratts stora möjligheter att utforma verksamheten i sina resp. polisdistrikt.

I de flesta huvudfrågor har folkpartiet här haft en uppfattning likartad regeringens. Mindre meningsskiljaktigheter har funnits under senare år, exempelvis när det gällt polishögskolan och antagning av polisaspiranter. Vi har främst opponerat oss mot den ryckighet som har funnits vid antagningen och som har äventyrat högskolans möjligheter till kontinuitet och till effektiv undervisning. I år tillkommer att vi anser att departementschefens riktlinjer för polisens resursanvändning under det kommande budgetåret inte är realistiska. Ambitionsnivån är omöjlig att uppnå på grund av otillräckliga resurser.

För varje år ökar antalet anmälda brottsbalksbrott. Med samma utveckling som hittills slår vi om några år igenom miljontaket. Samtidigt måste vi med beklagande åse att uppklaringsprocenten inte ökar. För inbrottsstölderna är uppklaringen så låg som 10 %.

Ett rättssamhälle bygger på bl. a. principen att staten skall värna om medborgarnas liv och egendom. Om man misslyckas, skall de skyldiga uppsåras och dömas – åtminstone i betydligt högre grad än vad vi förmår för närvarande.

Prot. 1985/86:113

10 april 1986

---

*Anslag till polis-
väsendet, m. m.*

För att medborgarnas rättsmoral skall bevaras är det viktigt att samhället beivrar vardagsbrottsligheten, som medborgarna själva blir utsatta för. När poliskåren inte har resurser att göra en brottsplatsundersökning efter ett lägenhetsinbrott, utarmas tilltron till rättsväsendet.

När den som blivit bestulen, rånad eller misshandlad upptäcker att brottslingen – om man nu får tag på honom – kanske slipper påföljd eller bara får ett lindrigt straff, sprider sig uppfattningen om att det är "gratis" att begå brott. Däremot är det inte "gratis" för den skötsamme samhällsmedborgaren när han t. ex. felparkerar eller gör sig skyldig till en annan mindre förseelse.

Mot denna bakgrund kan vi alltså inte dela vare sig departementschefens eller utskottsmajoritetens skrivning när det gäller polisens resursanvändning. Vi anser att kampen mot den traditionella brottsligheten under det kommande budgetåret måste prioriteras på ett helt annat sätt. Kampen mot denna brottslighet, liksom kampen mot narkotikan, måste prioriteras högt. Självfallet fortsätter kampen mot den ekonomiska brottsligheten, men vi har i år inte resurser till ytterligare omfördelning av polismansjänster.

Vi kan alltså inte än en gång vara med om en förstärkning av ekorotlarna, som kommer att gå ut över kampen mot annan brottslighet. Kampen mot brottslighet riktad mot staten får fortsätta detta budgetår med oförminskad styrka. Brottslighet riktad mot enskilda måste bekämpas på ett kraftfullare sätt än tidigare.

Herr talman! Med det anförda yrkar jag bifall till reservation 6 om riktlinjer för resursanvändningen inom polisväsendet, m. m., till reservationerna 1 och 3, som handlar om antagning av polisaspiranter, samt till följdreservation 13.

Anf. 23 ELVING ANDERSSON (c):

Herr talman! Ett framgångsrikt kriminalpolitiskt arbete kräver insatser från polis-, åklagar- och domstolsväsende i samarbete med allmänheten.

Kriminalpolitikens uppgifter är att förebygga brottsligt beteende och skydda människor mot brott. Därutöver skall politiken inriktas på att återanpassa och hjälpa dem som begått brott tillbaka till samhällets gemenskap. En eftersatt men viktig rättsvårdande uppgift är också att ge brottsoffren stöd och hjälp.

De kriminalpolitiska insatserna bör sättas in i ett totalt samhällsperspektiv. En samhällsplanering som utgår från människors behov och förutsättningar bygger upp livsmiljöer utformade så att brottsliga gärningar undviks.

Ett framgångsrikt kriminalpolitiskt arbete kräver ökad samverkan mellan olika rättsvårdande myndigheter och andra samhällsfunktioner. Särskilt viktigt är det att skolans och polisens förebyggande verksamhet kan samordnas bättre. Skolans centrala roll för att tidigt kunna inleda ett brottsförebyggande arbete visas tydligt i en forskningsrapport från BRÅ, "Sprutnarkomani bland 'vuxna' stockholmspojkar".

Även andra rättsvårdande myndigheter är beroende av gemensamt agerande med olika samhällsfunktioner. Åklagarmyndighet och socialtjänst kan genom åtgärder som kompletterar varandra ingripa effektivt för att rehabilitera ungdomsbrottslingar.

För ungdomar i riskzonen är det nödvändigt med ett utvidgat arbete

mellan rättsvårdande myndigheter, skola och kommunens socialtjänst. Alla insatser för att tillrättaföra en ung brottsling måste göras i samverkan mellan dessa organ. Det ställer stora krav på enskilda tjänstemän inom olika myndigheter. Utgångspunkten för insatserna skall vara att klart markera vilka handlingar som samhället inte kan tolerera och vilken påföljd en överträdelse leder till.

En viktig del av det kriminalpolitiska arbetet är polisens ordningsskapande och informerande funktion. Vi vet att fotpatrullering av polisen liksom kvarterpolisers/områdespolisers verksamhet är effektiva vapen för att förhindra brott. Dessa verksamheter måste prioriteras.

Antalet anmälda brott har mer än tredubblats från 1950 till 1985, och det finns inga tendenser till att utvecklingen avstannar. Snarast är det en allmän uppfattning i rättsvårdande kretsar att antalet anmälda brott kommer att fortsätta att öka. Detta är en utveckling som vi från centerpartiets sida inte kan acceptera. Det är en av samhällets absolut viktigaste uppgifter att förhindra brott. Samhällsinsatserna måste dimensioneras så att den negativa trenden kan brytas.

Antalet våldsbrott och rån fortsätter att öka. Dessutom är våldsinslaget i de enskilda brotten allt grovare och råare.

Våldet på gator och andra allmänna platser har också ökat och förråats. Människor har rätt att kräva insatser som kan bryta utvecklingen. Vi har rätt att kräva ett samhälle där människor kan vistas på allmän plats utan att känna rädsla för överfall eller rån.

Samhällets våldsbekämpande arbete är beroende av insatser från såväl polisen som domstolar och allmänhet. Vi måste med kraft markera att våldshandlingar inte kan accepteras. Straffen för våldsbrott skall vara avpassade så att de avskräcker.

Även den s. k. traditionella brottsligheten fortsätter att öka. Trots att resurserna i kampen mot denna brottslighet totalt sett inte minskat, har det ökade antalet tillgreppsbrott och förmögenhetsbrott medfört att insatserna vid varje brottstillfälle begränsats. Tillgreppsbrotten riktar sig i ökad omfattning direkt mot enskilda människor. Ett bevis för detta är det kraftigt ökade antalet anmälda lägenhetsinbrott 1980–1985.

Människor som förlorar ägodelar och tillhörigheter genom lägenhetsinbrott drabbas inte bara av en ekonomisk förlust. Ofta är ägodelarna oersättliga för den bestulne. Därtill kommer känslan av att privatlivet har kränkts. Särskilt tydligt framstår detta när inbrott kombineras med skadegörelse.

Herr talman! Polisens uppgift att upprätthålla lag och ordning är av grundläggande betydelse för den enskilde samhällsmedborgaren och för säkerheten i ett rättssamhälle.

Den genomförda förändringen i den lokala polisorganisationen ger polismyndigheten möjligheter att organisera verksamheten efter lokala förutsättningar och behov.

Om polismyndigheterna lokalt skall kunna utveckla intentionerna i reformen, fordras att polisen får rimliga resurser i förhållande till statsmak- tens krav på generella insatser. Det är absolut nödvändigt att man garanterar tillgången på väl utbildad personal.

Att det finns extremt få utbildningsplatser för polisaspiranter är klart otillfredsställande. Under innevarande budgetår har endast antagits 150 aspiranter, och samma låga siffra föreslås för budgetåret 1986/87. Justitieministern, liksom utskottets socialdemokratiska majoritet, motiverar den låga antagningen med att det finns ca 1 400 polismän som inte fått någon s. k. tablåtjänst.

Men det är ju trots allt till verkligheten man måste se, och ute i polisdistrikten finns ingen övertalig personal. Det visar bl. a. siffrorna för övertidsuttag. År 1985 uppgick övertidsuttaget till 1 200 000 timmar, vilket omräknat till helårsarbeten motsvarar ca 750 polismanstjänster.

I rikspolisstyrelsens anslagsframställning redovisas den nuvarande personalsituationen. Av den framgår att polisen behöver ytterligare ca 1 000 tjänster för att personaltillgången 1986/87 skall motsvara den som fanns 1979. Särskilt allvarligt är att polismyndigheten inte får kompensation för de 335 tjänster som årligen beräknas för delpension, föräldraledighet och studier.

Under 1985 uppskattas ca 400 poliser lämna sina tjänster. Man kan klart konstatera att polisens personalsituation är bekymmersam.

Varken justitieministern eller utskottsmajoriteten har tagit hänsyn till dessa faktorer i sin analys av personalsituationen inom polisväsendet. För centerns del utgår vi från att polisens möjligheter till delpension, föräldraledighet och studier skall vara lika med andra grupper på arbetsmarknaden. Inte minst ur jämställdhetssynpunkt är det allvarligt om inte tillgången på vikarier för föräldraledighet kan garanteras.

För att åtminstone i viss mån råda bot på situationen kräver vi från centerns sida att dubbelt så många polisaspiranter skall antas för budgetåret 1986/87, nämligen 300.

1981 fattade riksdagen ett principbeslut som innebar att den regionala polisorganisationen skulle behålla sin anknötning till länsstyrelserna. Länspolischeferna skulle förbli tjänstemän i länsstyrelsen. För Stockholms län och för Göteborgs och Bohus län valdes dock en särlösning, som innebar att befattningen som länspolischef skulle kombineras med befattningen som polismästare i det största polisdistriktet – den s. k. länspolismästarmodellen. Detta skulle vara ett led i försöken att rationalisera den regionala polisorganisationen. Sedermera har denna modell införts också i Jämtlands län.

I samband med att riksdagen tog dessa beslut, beslöts också att man skulle studera erfarenheterna från denna verksamhet innan beslut fattades om den framtida organisationen i övriga län. Någon sådan utvärdering har inte presenterats. Trots detta vill nu regeringen gå vidare med den s. k. länspolismästarmodellen i Malmöhus, Uppsala, Kronobergs, Blekinge och Värmlands län.

Vi anser att detta är förhastade ställningstaganden. Det måste vara rimligt att vi håller fast vid den linje som vi tidigare varit överens om, nämligen att låta en utvärdering av den nuvarande verksamheten ligga till grund för fortsatta beslut. Eftersom denna utvärdering inte har gjorts ännu, vet vi inte om länspolismästarmodellen fungerar bra eller om den inneburit några effektivitetsvinster.

Det nuvarande vitsordssystemet i tjänstetillsättningsärenden inom polisväsendet fungerar inte bra, vilket de flesta är överens om. För att få en

bättring till stånd har polisberedningen enhälligt föreslagit att det skall inrättas en tjänsteförslagsnämnd inom polisväsendet. Detta förslag har också fått en mycket bred uppslutning i de remissvar som inkommit med anledning av betänkandet. Det är därför förvånande att justitieministern i budgetpropositionen avvisar tanken på en tjänsteförslagsnämnd. Ännu mer förvånande är det att ledamöter i utskottet, som dessutom deltagit i polisberedningens arbete, nu bytt uppfattning utan att några bärande skäl redovisas. Från centerns sida anser vi fortfarande att polisberedningens förslag är bra i den här delen.

Herr talman! Med hänvisning till det anförda yrkar jag bifall till reservationerna 1, 4, 8, 10, 11 och 12 i det nu föreliggande betänkandet från justitieutskottet.

Anf. 24 ARNE NYGREN (s):

Herr talman! När riksdagen våren 1981 fattade beslut om allmänna riktlinjer för en polisreform, innebar detta första steget i riktning mot en långtgående decentralisering av olika funktioner inom polisväsendet.

Det fanns framför allt två skäl för detta. Det ena var att man därmed skulle kunna fatta beslut som berör de enskilda människornas trygghet i samhället så nära dessa som möjligt. Det andra var att de lokala polisstyrelserna och polisledningarna skulle få möjlighet att bättre utnyttja polisens resurser med beaktande av de specifika förutsättningar och problem som kan finnas på olika orter.

Reformen innebar också ett väsentligt förstärkt medborgarinflytande över polisen, som vi ansåg skulle innebära en betydande styrka för polisen.

Men vi betonade då från alla håll att detta förstärkta lokala inflytande inte fick undanskymma betydelsen av att statsmakterna lägger fast den mer övergripande inriktningen av hur polisväsendets resurser i stort skall användas. Det skulle också i fortsättningen, menar vi, vara regeringen och riksdagen som fattade beslut om de övergripande prioriteringarna av polisresursernas användning.

I årets budgetproposition har departementschefen uttalat att resursinsatserna för nästa budgetår bör ligga på en hög nivå när det gäller att bekämpa narkotikabrottsligheten, den ekonomiska brottsligheten och våldsbrottsligheten. För att åstadkomma en önskad prioritering av insatserna mot ekonomisk brottslighet föreslår departementschefen att 20 nya tjänster som inspektörer skall inrättas vid polisen. Statens kriminaltekniska laboratorium föreslås få en ny tjänst för bekämpande av denna brottslighet. Denna prioritering har utskottets socialdemokrater och centerpartister anslutit sig till, men moderaterna och folkpartisterna förordar avslag. Moderaterna ensamma säger också nej till tjänsten vid kriminaltekniska laboratoriet.

Vi får med detta agerande från folkpartiet och moderaterna ännu ett bevis för att bekämpandet av den ekonomiska brottsligheten inte är något prioriterat område för dessa partier. I en tidigare debatt här i kammaren redovisade jag hur de borgerliga partierna i praktiskt taget alla avgöranden som gällt bekämpandet av ekobrottsligheten har sagt nej. Centerns ställningstagande nu ser jag som en strimma av hopp om att det partiet inte anser sig kunna följa moderaterna och folkpartisterna i allt deras nejsägande.

I brottsförebyggande rådets kansli pågår sedan en tid tillbaka ett forsknings- och utredningsarbete om hur insatserna mot ekobrottsligheten har utfallit.

För en tid sedan fick justitieutskottets ledamöter lyssna till en förhandsredovisning av hur ekopolisens arbete mot denna brottslighet har utfallit. Den redovisningen gav besked om att de förstärkta resurser som ekopolisen fått de senaste åren verkligen givit önskvärda resultat. Vi fick också besked om att allt talade för att ytterligare förstärkningar för att tillgodose kvarstående behov på det här området skulle kunna ge ännu bättre resultat. Men sådan information lämnar moderaternas och folkpartiets ledamöter i justitieutskottet oberörda. Man säger bara nej och nej. Det är djupt beklagligt.

Vi har också från utskottets sida instämt i departementschefens uttalade mening, att polisens resurser i handläggningen av de s. k. asylärendena bör prioriteras, så att dessa ärenden skall kunna klaras av inom en månad.

När det gäller frågan om antalet polismanstjänster råder enighet i utskottet. Inget parti har yrkat på utökning. Anslaget räknas upp med 626 milj. kr. till 4,8 miljarder. Resurserna för polisväsendet har, som utskottet påpekar, till skillnad från andra offentliga verksamhetsgrenar, under senare år faktiskt byggts ut.

Delad mening har vi i utskottet när det gäller antalet elever som skall tas in i grundutbildningen. Där har vi socialdemokrater godtagit den plan som departementschefen har presenterat i årets budgetproposition om en successiv ökning från 150 elever kommande budgetår till 430 ett fjärde uppbyggnadsår. De borgerliga företrädarna i utskottet har – med var sitt bud – önskat öka intagningen; moderaterna med 460 nästa budgetår, centerpartisterna med 300 och folkpartisterna med 200 elever.

I en borgerlig motion har man menat att vi måste öka intagningen, då regeringens förslag inte ens tillnärmelsevis motsvarar den årliga avgången. Det finns emellertid en betydligt viktigare faktor som utskottets majoritet tagit fasta på. Det är det faktiska antalet polismän.

De senaste åren har ett betydande antal poliser genomgått grundutbildningen och fullgjort alternativtjänst, men de finns utanför polisens personaltablå. Denna reserv har de senaste åren vuxit med ca 200 varje år och redovisas i årets budgetproposition till ca 1 400. I det läget anser vi att en ökad intagning från 150 elever till 250 och till ett slutligt mål på 430 elever är godtagbar. När vi enigt anser att det inte finns ekonomiska möjligheter att öka antalet tablåtjänster, anser vi att vi bör sträva efter en så god balans som möjligt mellan antalet polismanstjänster och antalet utbildade poliser.

Visst finns det behov av ytterligare polisresurser i kampen mot brottsligheten. Vi är i utskottet eniga om att bättre resurser bör kunna nås utan att antalet tablålagda polismanstjänster ökar. Ett sätt är att öka effektiviteten i polisens arbete på att motverka brott. Ett annat sätt är den nyligen genomförda polisreformen, som bör leda till ett bättre resursutnyttjande inom polisväsendet. Ett tredje sätt är det nyttjande av modernare tekniska resurser som pågår inom polisen och ett fjärde är den förbättrade polisutbildningen.

Utskottet har också godtagit departementschefens förslag om att i ytterligare fem län genomföra den s. k. länspolismästarmodellen. Det gäller

Blekinge, Kronobergs, Uppsala, Malmöhus och Värmlands län. I dessa län skall – riksdagen har tidigare beslutat att samma sak skall gälla för Stockholms län, för Göteborgs och Bohus län samt för Jämtlands län – befattningen som länspolischef kombineras med tjänsten som polismästare i det största polisdistriktet i resp. län.

I budgetpropositionen har departementschefen också tagit ställning till polisberedningens förslag om att inrätta en tjänsteförslagsnämnd för tillsättning av polischefstjänster. Departementschefen har valt att föreslå att den samlade prövningen skall anförtros åt rikspolisstyrelsen. Utskottet har godtagit det förslaget, men med den förändringen att då också ett lekmanna-inflytande på denna nivå bör åstadkommas.

Nu har polisberedningen presenterat sitt slutbetänkande, som framför allt handlar om metodfrågor. Ökad synlighet är ett av huvudkraven – bl. a. genom utökad fotpatrullering. Bättre kontakt med allmänheten genom en förstärkning av vad man kan likna vid områdespoliser är ett annat exempel. Båda åtgärderna är mycket viktiga för att få till stånd en väl fungerande poliskår.

Herr talman! Sedan ett par små kommentarer till det som har sagts. Björn Körlof påstod att socialdemokraterna ensidigt satsar på ekopolisen. Som jag tidigare redovisat är vi inte eniga därom. En mycket betryggande majoritet av socialdemokrater och centerpartister menar att en sådan här förstärkning är nödvändig. Samma argument som tidigare nämnts anförde Björn Körlof när det gällde förslaget att bygga ut länspolismästaralternativet – nämligen att detta skulle vara något ensidigt socialdemokratiskt. Han glömde bort att socialdemokraterna och folkpartisterna i utskottet är eniga på den punkten.

Elving Andersson redovisade här vissa synpunkter beträffande kvarterspoliserna och våldsbrottsligheten som kräver ett visst förtydligande. När det gäller att nyttja kvarterspoliser råder det ju enighet i utskottet om satsningarna på det området. Av Elving Anderssons redovisning att döma kan man kanske tro att detta enbart gäller centerpartiet.

Även i fråga om våldsbrottsligheten råder det enighet i utskottet. Vi är överens om att det är ett område som bör prioriteras vad gäller resurserna. Om detta råder alltså inga delade meningar.

Herr talman! Med detta yrkar jag bifall till utskottets hemställan på samtliga punkter och avslag på reservationerna.

Anf. 25 BJÖRN KÖRLOF (m) replik:

Herr talman! Arne Nygren och jag brukar några gånger varje år ha ett meningsutbyte om vem som satsar mer och vem som satsar mindre på bekämpningen av ekobrottsligheten och även om betydelsen av satsningar på detta område. Arne Nygren brukar säga att vi moderater i stort sett är helt ointresserade av att bekämpa ekonomisk brottslighet.

Det bör väl ändå konstateras att under de borgerliga regeringsåren, 1977/78–1982/83, fick polisen – bl. a. tack vare moderaterna – en förstärkning i form av nya polistjänster just för bekämpningen av ekobrottsligheten. Det gäller närmare 136 polismanstjänster, av vilka ungefär 32 är omfördelade tjänster. Under vår tid skedde en förstärkning med litet mer än 100 polismanstjänster för ekobrottslighetens bekämpning. Man kan kanske inte

göra jämförelser med vad som hänt under de tre år som socialdemokraterna hittills varit i regeringsställning. Ni måste väl få ungefär samma tid på er. Hittills har ni i stort sett bara omfördelat polismanstjänster. Av 115 polismanstjänster för ekobrottslighet är 100 omfördelade tjänster. Det innebär att de tas någon annanstans, nämligen från trafikpolisen och övervakningspersonal, som jag sade i mitt anförande. Denna typ av manipulation innebär att övervakningen av trafiken och av ordningen på gator och torg blir eftersatt.

Detta kan rimligen inte innebära, Arne Nygren, att det är hållbart att påstå att vi moderater över huvud taget inte prioriterar ekobrottsbekämpning utan bara säger nej och är helt ointresserade. Försök att släppa denna argumentering, så vi kan diskutera detta i sak!

Socialdemokratisk politik, med omfördelning av polismanstjänster och njujghet i inställningen till nyrekrytering, innebär att polisens organisation och resurser totalt sett försvagas när det gäller bekämpningen av traditionell brottslighet och ordningshållandet på gator och torg till förmån för ekobrottsbekämpning. Är det den prioriteringen socialdemokraterna vill göra, så säg det rakt ut! Det innebär i så fall att män eftersätter sådana brott som begås på gator och torg. Misshandel, våldsbrott samt inbrott i hus och lägenheter ges lägre prioritet. Det blir följden om de resursförändringar genomförs som socialdemokraterna föreslår.

Anf. 26 HANS PETERSSON i Röstånga (fp) replik:

Herr talman! Man måste ha ett visst mod för att kunna säga obehagliga sanningar. En sådan obehaglig sanning är att polisens resurser icke är tillräckliga för att allt detta skall kunna prioriteras som departementschefen och utskottsmajoriteten föreslår. De talar alltså om att prioritera den ekonomiska brottsligheten, narkotikabrottsligheten och våldsbrottsligheten. Kampen mot den traditionella brottsligheten skall föras vidare, den brottsförebyggande verksamheten skall uppmärksammas och till detta kommer att asylärenden skall påskyndas.

Allt detta är naturligtvis bra, men det handlar om luddigt tal, eftersom resurserna inte finns.

Justitieministerns allmänna motivering och utskottets motivering är de dokument som polischefer och polisstyrelser skall arbeta efter. De tycker naturligtvis att det verkar bra, men när de tittar på sina resurser och de prioriteringar som skall göras inser de, lika väl som vi gör här i riksdagen, att resurserna icke är tillräckliga.

Något måste stå tillbaka i år. Vi har därför i folkpartiet icke velat gå med på en omfördelning av fler polismanstjänster för den ekonomiska brottsligheten. Vi tycker att bekämpningen av den ekonomiska brottsligheten i år skall ligga kvar på den nivå som har beslutats.

I år gäller det framför allt att prioritera den traditionella brottsligheten, dvs. den brottslighet som drabbar de människor som blir överfallna och rånade och vars bostäder hemsöks av inbrottstjuvar. Vi måste satsa på de enskilda människorna. Den brottslighet som riktas mot dem har i år förtur i kampen, och då får den brottslighet och brottsbekämpning som sker när det gäller staten stå tillbaka.

Anf. 27 ELVING ANDERSSON (c) replik:

Herr talman! Låt mig först ta upp detta med personalsituationen och antalet antagna aspiranter. Arne Nygren hänvisar återigen till det resonemang som förs från majoritetens sida om att det finns ett antal polismän som inte har fått någon s. k. tablåtjänst.

Först kan man konstatera att skälet till att personalsituationen trots allt är så pass positiv är de kraftfulla åtgärder som vidtogs under de icke-socialistiska regeringsåren. Då gjordes ordentliga satsningar på detta område, och det ledde till att personalsituationen förbättrades. Men den är definitivt inte bra. Det räcker inte, Arne Nygren, att bara titta på sammanställningar över antalet tjänster osv., utan man måste också titta på verkligheten, se hur det ser ut på polisdistrikten. Då finns det ingen personal över, utan tvärtom fattas det personal. Det visar bl. a. det förhållandet att vi under förra året hade ett övertidsuttag som motsvarade ungefär 750 årtjänster. Då kan man inte säga att vi har en bra personalsituation.

Sedan är det också viktigt att polisdistrikten får möjlighet till kompensering med vikarier just för delpension, föräldraledighet och studier. Polismännen måste ha samma rättigheter till tjänstledighet som andra yrkesgrupper har för den här typen av verksamhet. Men det är svårt att klara på grund av bristen på vikarier.

Arne Nygren gick i sitt anförande i det närmaste förbi den s. k. länspolismästarmodellen. Han konstaterade bara att man hade accepterat vad justitieministern hade skrivit i budgetpropositionen.

Jag skulle vilja fråga Arne Nygren vad det är som har hänt som gör att man springer ifrån den överenskommelse som vi tidigare träffade – som innebar att vi skulle utvärdera resultatet av verksamheten med länspolismästarmodellen i Stockholm, Göteborg och Jämtland. En sådan utvärdering skulle ligga till grund för fortsatta överväganden avseende den framtida regionala polisorganisationen. Det var vi överens om. Jag skulle vilja fråga vad som har inträffat och som gör att Arne Nygren nu springer ifrån den tidigare överenskommelsen.

Anf. 28 ARNE NYGREN (s) replik:

Herr talman! Vi har i dag inte tillräckligt med polisresurser. Det har vi aldrig haft – inte så att vi har kunnat säga att vi har varit helt tillfredsställda. Men vi hade en period då samhällsekonomin var god, medan vi hade socialdemokratisk regering i början av 1970-talet, när vi kunde tillföra polisen 400–600 tjänster varje år.

Sedan fick vi sex år med havererad samhällsekonomi. Till de borgerliga talesmännens förtjänst vill jag ändå säga, att i dag är ni så pass hederliga att ni medger att samhällsekonomin fortfarande är så bedrövlig att vi inte har råd att utöka antalet polismanstjänster.

Björn Körlof försökte genom att gå många år tillbaka i tiden finna något bevis för att moderaterna har varit med om att satsa mot ekobrottsligheten. Det som vi enades om i slutet av 1970-talet med anledning av rikspolisstyrelsens förslag var naturligtvis början till den eko-polis som vi har i dag. Men det har varit bestickande att de borgerliga partierna har varit mycket rädda för att bygga på den här resursen under åren in på 1980-talet. Där har vi haft

olika meningar, och på samma sätt har vi haft delade meningar i fråga om alla andra åtgärder mot ekobrottslighet – lagstiftning och annat – som regeringen har föreslagit och riksdagen har haft att ta ställning till.

Hans Petersson påstod att det var luddigt tal när man resonerade om satsningar och prioriteringar på alla områden. Jag sade i mitt inledningsanförande att vi har fått förstärkningar på grund av de möjligheter som ges exempelvis genom de lokala polisstyrelsernas makt över resurserna, genom den förbättrade polisutbildningen, genom tekniska förstärkningar som polisen har fått osv. Dessa saker tillsammans bör göra det möjligt för oss att göra insatser också mot den traditionella brottsligheten – åtminstone på den nivå som för närvarande sker.

Till sist några ord till Elving Andersson om länspolismästarmodellen. I polisberedningen hade vi en mycket bred majoritet, som menade att det var nödvändigt att få erfarenhet också från ett något större polislän än tvådistriktslänen. Vi behövde erfarenhet också från tredistriktslän. Vi hade också en bred majoritet för att få det hela utbyggt också till Malmöhus län. Regeringen har föreslagit att också Värmlands län, där man uttalat intresse för frågan, skulle ingå i den verksamhet som nu skall bedrivas för att få en något bredare erfarenhet av detta alternativ till den nuvarande ordningen. Målet för länspolismästarnalternativet är vad som var vägledande för polisutredningen och polisberedningen, nämligen att få så få poliser som möjligt i administrativ och byråkratisk verksamhet och i stället få ut dem i aktivt polisarbete.

Anf. 29 BJÖRN KÖRI.OF (m) replik:

Herr talman! Jag har en känsla av att jag i dag har nått längre än någonsin tidigare i en debatt med Arne Nygren om ekobrottslighet. I dag erkände Arne Nygren att de insatser som de borgerliga regeringarna gjorde på 1970-talet när det gällde att börja bygga upp ekorotlarna faktiskt ägde rum och att det var kampen mot den ekonomiska brottsligheten som då tog sin början. Det är viktigt att understryka att Arne Nygren nu har gjort detta konstaterande och att det som han inledde sitt anförande med i riksdagens talarstol – att moderaterna alltid har sagt nej, nej och åter nej, om jag nu citerar Arne Nygren rätt – alltså inte är detsamma som vad Arne Nygren nu sade i sin replik. Det är skönt att konstatera att när siffrorna kommer på bordet så tvingas också Arne Nygren att erkänna fakta.

Vad vi nu talar om är emellertid om vi inom de begränsade resurser som poliskåren har skall fortsätta att omfördela polismanstjänster till ekobrottsligheten till nackdel för bekämpande av traditionell brottslighet. Det är bl. a. det som diskussionen handlar om och dessutom huruvida polisväsendet via nyrekrytering till polisskolan skall tillföras nya resurser.

På dessa punkter vill Arne Nygren inte ge någon förstärkning till den traditionella brottslighetens bekämpande utan vill fortsätta att bekämpa ekobrottsligheten, medan vi anser att den traditionella brottsligheten, bl. a. med hänvisning till de siffror jag redovisade, har nått sådana nivåer att det är absolut nödvändigt för enskilda människor att polisen får en resursförstärkning i form av poliser som kan utreda och bekämpa den typen av brottslighet. Det är helt nödvändigt.

Arne Nygren vill dessutom inte ge något extra alls till sjöpolisen, vilket jag tror är viktigt.

Arne Nygren vill heller inte tillföra polisen de ytterligare resurser i form av nyrekrytering som vi vill göra. Moderaterna är ensamma om att gå på rikspolisstyrelsens alternativ om att tillföra 460 nya aspiranter till polisen, och vi har skapat utrymme för det i vårt budgetalternativ med besparingar. Arne Nygrens alternativ är betydligt lägre och tillgodoser inte alls polisväsendets önskemål i form av nytillförda resurser för att väga upp de avgångar som äger rum. Arne Nygrens alternativ innebär en försvagning av polisens totala resurser, och det innebär dessutom en omprioritering av resurserna till förmån för ekobrottsligheten och till nackdel för bekämpandet av brottslighet som framför allt drabbar enskilda människor i hemmen. Detta är skillnaden mellan Arne Nygren och mig i polisfrågorna.

Anf. 30 HANS PETERSSON i Röstånga (fp) replik:

Herr talman! Låt mig stillsamt konstatera att folkpartiet under de gångna åren gått med på omfördelningen av polismanstjänster. Det har ibland skett med tvekan, t. ex. när man har tagit resurser från polisverksamhet som sysslat med trafiksäkerhet osv. Men i år har vi icke kunnat gå längre. Vi menar att den traditionella brottsligheten är så allvarlig att kampen mot den icke på något sätt får försvagas.

När det däremot gäller ekobrottsligheten har vi varit motståndare i lagstiftningsfrågorna. Vi menar att en mängd lagförslag strider mot rättssäkerheten, vilket jag tog upp i mitt inledningsanförande.

När det slutligen gäller resurserna tog Arne Nygren upp den nya polisutbildningen och sade att den skall vara verksam under det kommande budgetår vi talar om. Låt mig också stilla påpeka att det väl knappast finns några poliser som har genomgått den nya polisutbildningen och kommit ut i verksamheten under det här budgetåret. Det är fortfarande luddigheter det rör sig om.

Anf. 31 ELVING ANDERSSON (c) replik:

Herr talman! Arne Nygrens historieskrivning när det gäller Sveriges ekonomi de senaste 10–15 åren lämnar en hel del övrigt att önska. Detta kanske dock inte är rätt tillfälle att föra den diskussionen. Låt mig bara konstatera att vi under åren med icke-socialistisk majoritet, trots det bekymmersamma ekonomiska läget och trots att vi i riksdagen hade en socialdemokratisk opposition som drev en mycket konsekvent överbudskritik, gjorde kraftfulla insatser för att stärka polisväsendet och för att öka antalet aspiranter i polisutbildning.

När det gäller länspolismästarmodellen fick jag inget besked från Arne Nygren om vad det är som har gjort att han nu bytt uppfattning och springer ifrån den tidigare överenskommelsen. Försöksverksamhet för att vinna erfarenhet brukar man ha på några få ställen och sedan göra en utvärdering av den och dra slutsatser. Men nu skall vi ha länspolismästarmodellen i en tredjedel av alla län, om jag räknat rätt. Det torde då inte längre handla om en försöksverksamhet – man har helt enkelt gått vidare och satsar på den modellen utan att invänta en utvärdering. Det förvånar mig litet. Vi vet ju

egentligen inte hur modellen fungerar, vilka effektivitetsvinster som har gjorts osv. innan vi har fått den utvärdering som vi har varit överens om skall göras. Därför tycker jag det är fel att, som man nu gör, gå vidare utan att avvakta utvärderingen. Jag beklagar att socialdemokraterna har hoppat av den överenskommelse som vi tidigare haft på det här området.

Anf. 32 ARNE NYGREN (s) replik:

Herr talman! Björn Körlof framställde satsningarna på ekopolis i slutet av 1970-talet som början på polisens bekämpande av den ekonomiska brottsligheten. Jag är övertygad om att Björn Körlof vet att det arbetet tidigare gjordes på bedrägerirotlarna och andra enheter inom polisen. Ett arbete på det området har naturligtvis pågått också tidigare, men i slutet av 1970-talet fick vi särskilda rotlar för området.

Björn Körlof säger att vi måste prioritera andra områden än bekämpandet av ekobrottsligheten. Jag vill erinra om att det fortfarande inte är mycket mer än 1 % av rättsväsendets resurser som används för att bekämpa den brottsligheten, som måhända omsätter omkring 4 miljarder kronor per år. Det används fyra gånger så mycket pengar till att bekämpa snatterier och stöld, där varje år ett par miljarder omsätts.

Till Hans Petersson i Röstånga vill jag säga att den redovisning vi fick av undersökningarna om ekopolisen gav besked om att allt tyder på att rätts säkerheten har klarats på ett utomordentligt sätt i kampen mot ekobrottsligheten. Den redovisningen skall bli ett värdefullt dokument den dag då den föreligger offentligt.

Till Elving Andersson vill jag säga att orsaken till att vi har utökat antalet län med den s. k. länspolisjästarmodellen helt enkelt är ett önskemål att få erfarenhet från andra län än enbart de allra minsta – de med bara två polisdistrikt – och de allra största länen – Stockholms och Göteborgs och Bohus län. Från Malmös sida fanns det ett uttalat önskemål, från Värmlands sida likaså, och när det gäller de andra länen har vi menat att det vore värdefullt att få erfarenhet också från län med tre polisdistrikt. Det är orsaken till att vi nu har lagt fram detta förslag och att en mycket stor majoritet i utskottet har ställt sig bakom det.

Andre vice talmannen anmälde att Björn Körlof och Elving Andersson anhållit att till protokollet få antecknat att de inte ägde rätt till ytterligare repliker.

Anf. 33 KARL-GÖSTA SVENSON (m):

Herr talman! Med anledning av min motion 1985/86:Ju212 angående den regionala polisorganisationen vill jag något kommentera justitiekommitténs betänkande nr 19.

Den regionala polisorganisationen har varit föremål för utredningar och förändringar under många år. Jag tycker att det är olyckligt att på detta sätt gång på gång aktualisera frågan om organisationsförändringar. Det är helt naturligt att sådana åtgärder stör den ordinarie polisverksamheten. Det är självklart att organisationen i den statliga förvaltningen skall vara föremål för förändring för att man skall kunna skapa en ökad effektivitet. Men det får

inte jämt och ständigt inom ett och samma verksamhetsområde komma förslag om olika dellösningar. Detta får anses ha varit fallet beträffande den regionala polisorganisationen. Det har inneburit att det principbeslut som riksdagen fattade år 1981 om att den regionala polisorganisationen skall behålla sin gamla anknytning till länsstyrelsen och att länspolischefen med en förstärkt ställning skall vara tjänsteman i länsstyrelsen i praktiken inte har lagts fast. Organisationen har ju som bekant under tiden efter detta beslut varit föremål för ytterligare utredning och beslut. I dag står vi änyo inför ett beslut. Det föder en osäkerhet i verksamheten som inte är bra.

Herr talman! Departementschefen, liksom utskottets majoritet, har valt att utan att avvakta en utvärdering av hur den s. k. länspolismästarmodellen fungerar i Stockholms län och Göteborgs och Bohus län gå vidare med denna modell i Malmöhus län. Man har inte nöjt sig med en ändring av organisationen i detta län utan föreslår att länspolismästarmodellen skall införas även i Uppsala, Värmlands, Kronobergs och Blekinge län. Det är märkligt att utskottets majoritet har ställt sig bakom detta förslag med tanke på vad som anförts i betänkandet. I detta står klart och tydligt att erfarenhet från de län som har infört länspolismästarmodellen skall tillmätas särskild vikt. Vidare uttalar utskottsmajoriteten att tillräckliga erfarenheter inte finns ännu. Det är som jag ser det ingen konsekvens i ställningstagandet. Det är därför beklagligt att man inte lägger fast den organisation som riksdagen i princip beslutat om år 1981, särskilt med tanke på att så många remissinstanser avvisat det nu föreliggande ändringsförslaget.

Den föreslagna organisationsförändringen innebär att rikspolisstyrelsens ställning stärks – i varje fall i ett visst avseende –, medan länsstyrelsens ställning i motsvarande grad försvagas. Det rimmar illa att länsstyrelsen, som fortfarande skall ansvara för polisverksamheten i länet, inte i sin organisation skall ha tillgång till polisär kompetens i sin verksamhet. Den föreslagna organisationsmodellen innebär klara försämringar för länsstyrelsen. Jag tänker närmast på den roll polisen har i samband med incidenter och gränskränkningar i övrigt och det ansvar för samordning och beslut som länsstyrelsen har på det regionala planet när det gäller dessa viktiga frågor. Samverkan mellan polis och övriga myndigheter vid sådana förhållanden försämras klart, då ledningsansvaret för den regionala polisverksamheten försvinner från länsstyrelsen.

Herr talman! Utskottsmajoriteten har beträffande Uppsala, Kronobergs och Blekinge län uttalat att det är fråga om län som har få polisdistrikt och en polismyndighet som storleksmässigt dominerar. Vidare uttalar utskottsmajoriteten att dessa län har en struktur som gör dem väl lämpade för en länspolismästareorganisation. Man kan verkligen fråga sig vad utskottsmajoriteten menar med att dessa län har en väl lämpad struktur. Med utgångspunkt i min kännedom om de lokala förhållandena i Blekinge finner jag i de anförda skälen ingen som helst relevans, som kan utgöra grund för den föreslagna organisationsförändringen. Det är snarare så, att den föreslagna organisationen med all säkerhet kommer att medföra en minskning av effektiviteten, i varje fall i det korta perspektivet. Resurserna kommer, enligt min mening, att i för stor utsträckning läggas på organisations- och samordningsproblem i stället för på operativ polisär verksamhet.

Den föreslagna organisationsförändringen är också olycklig i det avseendet att den regionala polisverksamheten får olika utformning i olika län. Det innebär, som jag sagt tidigare, att osäkerhet fortfarande kommer att råda inom organisationen.

Herr talman! Efter vad jag här har anfört vill jag yrka bifall till reservationerna 7, 8 och 9.

Anf. 34 HANS PETTERSSON i Helsingborg (s):

Herr talman! Vad som hittills har sagts beträffande de områden i betänkandet som jag har att bevaka föranleder ingen kommentar från min sida.

Anf. 35 STEN ANDERSSON i Malmö (m):

Herr talman! Jag skall be att få säga några ord om brottsligheten i Malmö och konsekvenserna för den av beslutet att ta in ett så litet antal polisaspiranter.

Vi har i dag hört hur man har pratat om statistik, siffror, tjänster och tablåer. Det är i och för sig bra, men det är teori. Hur ser det ut ute på fältet, i den praktiska verkligheten?

För att ta Malmö som exempel, upplever många pensionärer och många kvinnor i Malmö – säkert på många andra orter också – en mycket stor otrygghet. Man anser att det skydd och det stöd som polisen kan ge inte är av den styrka som man har rätt att kräva.

När man pratar med Malmöpolisen får man ofta höra om långa utredningstider, att polisen inte kunde komma till ett visst ställe så snabbt därför att den tvingades att prioritera, osv. Vi vet också att Malmöpolisen, precis som alla andra poliskårer, har fått minskade möjligheter att använda övertid för att fylla ut eventuella luckor.

Det här har jag fått kännedom om per telefon och i brev, och det står att läsa i tidningarna. Det står också i tidningar som utskottsmajoriteten har tilltro till åtminstone när det gäller ledarbudskapet – det finns anledning att tro även på det som står skrivet en bit in i tidningarna.

Herr talman! Det är klart att bland journalister, liksom bland poliser och inom alla andra yrken, finns dåliga yrkesutövare, men jag har svårt att tänka mig att allt som har skrivits i tidningarna om brottsligheten, bl. a. i Malmö, inte skulle vara sant.

Malmöpolisen påstår också, med tanke på intagningen av 150 polisaspiranter, att man under en fyraårsperiod kommer att mista 30–40 polismän.

Jag slås av en tanke när jag hör utskottsmajoritetens företrädare tala om tingens ordning. Han anser tydligen att antalet poliser på gator och torg är tillräckligt. Då måste jag ställa frågan: Är det polisen som missköter sig? Kan inte polisen klara sina uppgifter? Det måste ju vara innebörden i det resonemang som förs av utskottsmajoritetens talesman här i kammaren.

Herr talman! Jag är självfallet medveten om att full trygghet kan vi aldrig uppnå. Det är helt omöjligt. Men med större antal poliser skulle många människor känna betydligt större trygghet än vad de gör i dag. Det är väl klart att en människas vilja att begå ett brott inte försvinner om en polis finns i närheten eller om man vet att polis snabbt kan tillkallas. Men det är lika

säkert att samma människas förmåga att begå det här brottet minskar om en polis finns i närheten eller polisen snabbt kan tillkallas.

Det har talats i dag om att vi skall få en ny ekopolis till Malmö, men det är inte riktigt sant. Vad det handlar om är att plocka en polis från annan verksamhet inom Malmöpolisen. På samma sätt var det när man i höstas pratade om att 15 Malmöpoliser skulle syssla med prövning av asylärenden. Det innebar i verkligheten att man plockade 15 Malmöpoliser från deras normala verksamhet för att syssla med asylärenden. Allt detta sätter ju ner polisens förmåga att skydda medborgarna.

Man talar i dag också om att det inte finns pengar. Det finns olika uppgifter om hur mycket brottsligheten kostar samhället, men alla de miljoner som det beräknas att knarkare måste stjäla bara i Malmö för att kunna tillfredsställa sitt behov visar att det är absolut ingen liten summa.

Till sist, herr talman, kan man ändå finna en viss förståelse hos utskottsmajoriteten för att vi borde ha haft ett större antal poliser. Det står i betänkandet att det är av statsfinansiella skäl som man inte kunnat biträda *förslag om ett större antal aspiranter*.

Herr talman! Det är väl ett motiv som även mitt parti vid mer än ett tillfälle använt som argument för att inte biträda ett förslag. Det har säkert varit många ärenden som behandlats i denna kammare där moderaterna tyckt att förslaget i princip varit bra, men våra företrädare har sagt nej av statsfinansiella skäl.

Vi har, herr talman, olika uppfattningar om politik, och det finns klara meningsskiljaktigheter mellan oss. Jag tycker ändå att det inte borde finnas skillnader när det gäller synen på den trygghet som människor borde få uppleva, men som tyvärr i dag ett stort antal människor både i Malmö och på många andra orter inte kan uppleva. Jag hoppas att detta till slut får sådan effekt att vi framöver kan se ett större antal poliser ute på gator och torg, inte för att skydda staten, men för att skydda medborgarna.

Anf. 36 PER-OLOF STRINDBERG (m):

Herr talman! Jag vill gärna uttrycka min tillfredsställelse med att de borgerliga inom justitieutskottet är helt eniga om att vi måste förstärka polisens resurser och öka antagningen av polisaspiranter.

Jag beklagar emellertid att centern och folkpartiet inte har velat sträcka sig lika långt som moderata samlingspartiet. Vi har anslutit oss till rikspolisstyrelsens förslag. Skälen behöver jag inte närmare utveckla, det har Björn Körlof redan gjort.

Jag ber dock, herr talman, att få hemställa att kammaren under punkt 1 först beslutar om medelsberäkning och antagning och därefter tar ställning till motiveringen, detta i stället för den beslutsordning som är upptagen i utskottets betänkande.

Anf. 37 KARIN AHRAND (fp):

Herr talman! Efter detta inlägg på justitieutskottets område av ordföranden i lagutskottet vill jag gärna som ordförande i justitieutskottet och dessutom i egenskap av företrädare för ett av de tre borgerliga partier som i justitieutskottet hade kommit överens om hur reservationen och underreser-

vationerna skulle tas upp i voteringen, anmäla att jag naturligtvis i min tredje egenskap, som företrädare för mittenpartierna, inte vill sätta mig på tvären när moderaterna ändrar uppfattning där vi tidigare har varit eniga.

Jag yrkar alltså att vi voterar i enlighet med hemställan från lagutskottets ordförande.

Anf. 38 PER-OLOF STRINDBERG (m):

Herr talman! Jag tackar naturligtvis ordföranden i justitieutskottet för detta tillmötesgående.

Anledningen till att jag ställer yrkandet är nämligen att från de olika partierna föreligger inte mindre än fyra olika förslag när det gäller antagning av polisaspiranter – från regeringens förslag om 150 och till moderaternas förslag om 460. Det är bakgrunden till att jag anser att kammaren bör ha möjlighet att pröva dessa olika förslag.

Överläggningen var härmed avslutad.

Punkt 1 (antagning av polisaspiranter)

Hemställan

Först biträdades hemställan i reservation 3 av Karin Ahrland och Lars Sundin med 49 röster mot 41 för hemställan i reservation 4 av Gunilla André och Elving Andersson. 216 ledamöter avstod från att rösta.

Härefter biträdades hemställan i reservation 2 av Björn Körlof m. fl. med 69 röster mot 45 för hemställan i reservation 3 av Karin Ahrland och Lars Sundin. 190 ledamöter avstod från att rösta.

Slutligen bifölls utskottets hemställan med 158 röster mot 68 för hemställan i reservation 2 av Björn Körlof m. fl. 81 ledamöter avstod från att rösta.

Motivering

Utskottets motivering godkändes.

Punkt 2 (anslag till Statens kriminaltekniska laboratorium)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 5 av Björn Körlof m. fl. – bifölls med acklamation.

Punkt 3

Mom. 2 (riktlinjer för resursanvändningen inom polisväsendet, m. m.)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 6 av Karin Ahrland m. fl. – bifölls genom uppresning.

Mom. 3 (den regionala polisorganisationen i allmänhet)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 7 av Björn Körlof m. fl. – bifölls med acklamation.

Mom. 4 (den regionala polisorganisationen i Malmöhus län)

Utskottets hemställan bifölls med 201 röster mot 103 för reservation 8 av Björn Körlof m. fl. 2 ledamöter avstod från att rösta.

Mom. 5 (den regionala polisorganisationen i Uppsala m. fl. län)

Först biträdades reservation 9 av Björn Körlof m. fl. med 70 röster mot 39 för reservation 10 av Gunilla André och Elving Andersson. 198 ledamöter avstod från att rösta.

Härefter bifölls utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 9 av Björn Körlof m. fl. – genom uppresning.

Mom. 7 (tjänsteförslagsnämnd inom polisväsendet)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 11 av Björn Körlof m. fl. – bifölls med acklamation.

Övriga punkter och moment

Utskottets hemställan bifölls.

9 § Reviderad ärendeplan

Anf. 39 ANDRE VICE TALMANNEN:

Till kammarens ledamöter har utdelats en reviderad ärendeplan för tiden den 16 april–den 6 juni 1986.

10 § På förslag av andre vice talmannen beslöt kammaren kl. 14.41 att ajournera sina förhandlingar till kl. 15.00, då dagens frågestund skulle börja.

11 § Förhandlingarna återupptogs kl. 15.00 under ledning av förste vice talmannen.

12 § Svar på fråga 1985/86:455 om eltaxorna

Anf. 40 Statsrådet BIRGITTA DAHL:

Fru talman! Bakgrunden till frågan är att jag enligt Wiggo Komstedt skulle ha uttalat att "om inte elkonsumtionen sjunker, så måste vi höja elpriset med uppemot 50 %".

Jag har aldrig sagt något sådant. Det som jag i olika sammanhang har uttalat är att om inte de senaste årens mycket kraftiga *ökning* av elkonsumtion avtar, kommer vi snart att behöva bygga nya elproduktionsanläggningar med höga produktionskostnader. Detta skulle medföra betydligt högre elpriser och bör därför undvikas. Jag har också betonat att en utbyggnad av elproduktionssystemet för att tillgodose behov av el för uppvärmning aldrig kan bli aktuell.

Våra nuvarande låga elpriser beror på att vi i huvudsak förbrukar el som produceras till låga kostnader i befintliga anläggningar för vattenkraft, kärnkraft, industriellt mottryck och kommunal kraftvärme. De senaste årens kraftiga ökning av elförbrukningen, ca 10 % per år, kan till en del antas ha haft tillfälliga orsaker. Energiverkets senaste prognoser pekar på en betydligt

lägre genomsnittlig ökningstakt under resten av 1980-talet, 1–2 % per år. En elefterfrågan på den nivån bör kunna uppnås bl. a. genom effektiv elanvändning och i huvudsak kunna tillgodoses genom produktion till låga kostnader i befintliga anläggningar.

Regeringen har nyligen genom tilläggsdirektiv (Dir. 1986:9) uppdragit åt utredningen (I 1984:02) om el och inhemska bränslen att skyndsamt kartlägga orsakerna till den senaste tidens tillväxt beträffande elförbrukningen och föreslå åtgärder som gör det möjligt att styra elanvändningen så, att vi för vår normala elförsörjning inte behöver utnyttja olja eller kol för kondenskraftproduktion. Regeringen bör med dessa förslag få ett bra underlag för snabba åtgärder om, mot förmodan, den kraftiga ökningen av elanvändningen skulle fortsätta. Givetvis kommer eventuella åtgärder från regeringen att utformas så, att elleveranser till helt elberoende uppvärmningssystem kan fortsätta.

Sammanfattningsvis vill jag säga att vi inte skall försätta oss i en situation där plötsliga chockhöjningar framtvings. Däremot bör vi ställa in oss på successivt ökande elpriser på längre sikt. Högre elpriser drabbar givetvis dem som har installerat värmepumpar betydligt mindre än dem som har konventionell elvärme.

Anf. 41 WIGGO KOMSTEDT (m):

Fru talman! Jag tackar statsrådet för svaret på min fråga.

Under de s. k. oljekrisåren uppmanade både riksdag och regering svenska folket att satsa på alternativ elförsörjning – med tanke på bl. a. konsumtionsbehovet. Många följde det här rådet och satsade på stora och dyra installationer, naturligtvis i hopp om att också själva kunna tjäna en slant på det nya systemet. Samtidigt ville man bidra till att hålla oljekonsumtionen nere.

Vad som oroar många av de villa- resp. fastighetsägare som gjort sådana här satsningar är de uttalanden som jag har återopat och som Birgitta Dahl i sitt svar i dag dementerar. Hon säger att hon absolut inte har gjort några sådana uttalanden. Av vad som meddelats i massmedia – jag säger detta utan att på något sätt ta dessa som något sanningsvitne – har det ändå framgått att Birgitta Dahl vid många tillfällen uttalat att man får bereda sig på stora elprishöjningar om inte elkonsumtionen sjunker.

Jag har inte sett någon dementi av detta uttalande. Det är anledningen till min fråga, vilken Birgitta Dahl tydligen besvarar med att säga att hon inte har gjort det aktuella uttalandet.

Av svaret framgår – det vill jag ändå framhålla – att man inte vill göra någon utbyggnad av elproduktionssystemet i syfte att producera mera el. Men då kan vi naturligtvis hamna i den situationen att vi får en brist.

Av svaret framgår också att regeringen har gett tilläggsdirektiv därför att man vill styra elanvändningen. Jag frågar: Varför behövs en sådan styrning? Gäller det även de konsumenter som jag har talat om? Det talas om "snabba åtgärder". Vilka är de åtgärderna? Hur snabbt kan de komma att vidtas mot dessa konsumenter?

I slutet av svaret säger statsrådet att elpriserna naturligtvis drabbar dem mindre som har värmepumpar än dem som har konventionell elvärme. Det

brukar vara så att den som har konventionell elvärme också har ett system för olja, och man har då möjlighet att åter börja elda med den dyra oljan. Men vad gör de som har satsat 40 000–60 000 kr. på värmepumpar och nu drabbas av höjda elpriser?

Anf. 42 Statsrådet BIRGITTA DAHL:

Fru talman! Jag har felciterats av många i pressen som har velat använda den nuvarande situationen för att agitera för fortsatt kärnkraftsanvändning och för att folkomröstningsbeslutet skall rivs upp. Vad jag hela tiden talar för och tycker att det är väsentligt att vi alla inser, är att utvecklingen långsiktigt blir sådan att man inte tvingas bygga elproduktionsanläggningar som är så dyra att elpriset höjs för alla. Det finns ju något som heter hushållning, och det finns alternativ teknik för uppvärmning i fastigheter och fjärrvärmesystem, där man i dag utnyttjar el.

Det är en mycket långsiktig och konsekvent politik som regeringen driver på detta område. Vi har bett ELIN undersöka vilka åtgärder som kan och eventuellt bör vidtas för att en förnuftig och rationell användning av el och andra energislag skall uppnås, så att den långsiktiga politiken kan fullföljas och prishöjningar som drabbar konsumenterna kan undvikas.

Anf. 43 WIGGO KOMSTEDT (m):

Fru talman! Vi har varit överens om de här olika besparingarna för att man skall hushålla med energi, och i besparingar ligger att andra, mindre energikrävande system installeras. Ett exempel är alltså satsningen på värmepumpar – som också har haft den effekten att det har skapats en massa arbetstillfällen, på grund av att det har producerats många sådana anläggningar av svenska företag i Sverige, vilket är alldeles utmärkt.

Denna satsning har inneburit dyra investeringar för de enskilda individerna, som naturligtvis är oroade nu. De vill veta vilken fördelning av el det blir. Kommer de att få tillgång till den? Blir den så dyr att de inte får råd att använda den? De kan inte hushålla på mer än ett sätt, eftersom de inte har något alternativ – värmepumpen måste drivas med el.

Vad har statsrådet för lugnande besked att ge de människor som nu sitter med sina dyra anläggningar, som staten har givit förmånliga lån till som en extra morot? Det kan gå galeat om denna fråga inte klaras ut.

Anf. 44 Statsrådet BIRGITTA DAHL:

Fru talman! De människor som har installerat värmepumpar – en satsning som regeringen är mycket stolt över att ha lyckats så bra med – har inget att frukta i den nuvarande situationen eller på längre sikt. Värmepumpar är nämligen exempel på den sorts energisnåla teknik som passar in även i långsiktigt tänkbara situationer, där tillgången på el är mera begränsad.

Vad vi tänker på när det gäller att begränsa elanvändningen är de alternativ som finns, t. ex. de avkopplingsbara elpannorna och el som används för uppvärmning i stora system. Vi diskuterar över huvud taget inte någon begränsning eller försämring av villkoren för dem som använder värmepumpar.

Prot. 1985/86:113
10 april 1986

Om åtgärder för att förhindra giftspridning vid ogräsbekämpning i anslutning till flerfamiljshus

Anf. 45 WIGGO KOMSTEDT (m):

Fru talman! Statsrådet uttalar att regeringen är mycket stolt över satsningen på värmepumpar. Jag vill erinra om att de stora satsningarna gjordes mellan 1976 och 1982, då det inte var socialdemokratisk regering.

Statsrådet talar hela tiden om alternativ, men jag har påtalat att ett stort antal människor inte har något alternativ i dag. Kan statsrådet förklara för mig vad de skall driva sina elpumpar med! Det finns ju inget alternativ. Tala gärna om vad man skall göra för dem som har alternativa möjligheter – men dessa alternativ står inte till buds för de villaägare och andra fastighetsägare som har investerat i den här typen av anläggningar. De kan tvingas ta bort dessa och sätta in andra – och då blir det sannolikt ingenting annat än oljepannor igen, med den utveckling som har ägt rum under senare tid.

Statsrådet har fortfarande inte gett någon form av lugnande svar till alla dem som har satsat på dyra anläggningar – med hjälp av statens till vissa delar mycket förmånliga lån, som också har bidragit till att de har gjort dessa satsningar. De människorna känner sig lurade, och jag har en viss förståelse för det.

Överläggningen var härmed avslutad.

13 § Svar på fråga 1985/86:463 om åtgärder för att förhindra giftspridning vid ogräsbekämpning i anslutning till flerfamiljshus

Anf. 46 Statsrådet BIRGITTA DAHL:

Fru talman! Ingvar Johnsson har frågat mig om jag avser att vidta åtgärder så att giftspridning i fastigheter med flerfamiljshus kan stoppas.

Användningen av bekämpningsmedel regleras närmare i den särskilda förordningen om bekämpningsmedel. Sådana medel får inte användas utan att vara godkända av kemikalieinspektionen. I samband med godkännande skall inspektionen meddela de föreskrifter som behövs till förebyggande av skada. I förordningen finns också särskilda bestämmelser avseende spridning av bekämpningsmedel. Där sägs bl. a. att spridning skall ske så att människor inte skadas eller vållas annan olägenhet och så att miljöpåverkan blir så liten som möjligt. I tillämpningsföreskrifter till lagstiftningen anges bl. a. att bekämpningsmedel inte får användas på lekplatser och gårdar till daghem och förskolor utan medgivande av miljö- och hälsoskyddsnämnden. Vidare skall spridning över områden där barn ofta vistas i övrigt i möjligaste mån undvikas.

Med stöd av de föreskrifter jag nu har redogjort för kan den lokala tillsynsmyndigheten, miljö- och hälsoskyddsnämnden, gå in och begränsa eller stoppa den form av spridning av bekämpningsmedel som Ingvar Johnsson har aktualiserat i sin fråga.

Det finns alltså möjligheter för den lokala myndigheten att agera, och det är enligt min mening viktigt att dessa möjligheter utnyttjas.

Anf. 47 INGVAR JOHNSON (s):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka miljöministern för svaret på frågan. Som en del i en aktiv miljöpolitik har kommunen och alla bostadsföretag utom ett i Trollhättan slutat med kemisk ogräsbekämpning på sina fastigheter.

Stadsfastigheter AB:s ledning i Stockholm har emellertid under en följd av år vänt sig till miljö- och hälsoskyddsnämnden för att få sprida bekämpningsmedel på sin fastighet. En helt enig nämnd har påpekat att lagen om besprutning säger att man skall undvika den här typen av ogräsbekämpning där barn ofta vistas. Produktkontrollnämnden har dock under hand givit miljö- och hälsoskyddsnämnden den tolkningen att formuleringen "där barn ofta vistas" inte är tillämplig på en hel hyresfastighet. Jag tycker att det är en helt orimlig tolkning därför att med en så begränsad yta som tomten till en hyresfastighet i allmänhet har, vistas barn ofta överallt på tomten.

Syftet med min fråga är därför att få till stånd antingen en hårdare tolkning av nuvarande lag eller, om det behövs, en skärpning av lagen så att det blir förbud för spridning på hyresfastigheter eller ökade möjligheter för kommunerna att stoppa besprutning.

Jag har nu lyssnat mycket noga till statsrådets svar, och jag gör den tolkningen att Birgitta Dahl är överens med mig om att giftspridning i fastigheter med flerfamiljshus både kan och bör stoppas. Jag vill därför fråga: Är miljöministern beredd att göra en hårdare tolkning av bestämmelserna och ge såväl fastighetsägare som kommuner, men kanske främst berörda centrala myndigheter, beskedet att de skall göra mer restriktiva tolkningar framöver? Är miljöministern beredd att, om det trots allt skulle behövas, vidta ytterligare åtgärder?

Anf. 48 Statsrådet BIRGITTA DAHL:

Fru talman! Låt mig svara Ingvar Johnson på följande sätt: Det har funnits ovisshet och tveksamhet hos olika berörda om hur lagstiftningen och tillämpningsföreskrifterna skall tolkas. Jag vill därför säga: Det är meningen att tillämpningsföreskrifterna skall tolkas så att lagen skall användas för att stoppa användningen av bekämpningsmedel i den situation som Ingvar Johnson beskriver – detta sagt utan att jag här tar ställning till ett enskilt fall. Miljö- och hälsoskyddsnämnden har som lokal tillsynsmyndighet möjlighet att ingripa. Dessutom har de centrala myndigheterna, kemikalieinspektionen och naturvårdsverket, till uppgift att följa utvecklingen och att utfärda ytterligare tillämpningsföreskrifter om det skulle visa sig nödvändigt för att få en tillräckligt hård praxis. Jag har också för egen del för avsikt att följa utvecklingen på detta område med stort intresse.

Anf. 49 INGVAR JOHNSON (s):

Fru talman! Jag tackar för denna ytterligare komplettering som var klarläggande. Det är naturligtvis, som jag sade i mitt förra inlägg, mycket viktigt att just de centrala myndigheterna gör en restriktivare tolkning. Viktigt är också att de som är miljöaktiva ute i kommunerna upplever att de har stöd för sin aktivitet från miljöministern, och i denna fråga litat jag på att de har det.

Anf. 50 Statsrådet BIRGITTA DAHL:

Fru talman! De har inte bara stöd. Jag vill också rikta en uppmaning till olika berörda att följa utvecklingen och ta de initiativ som krävs.

Överläggningen var härmed avslutad.

14 § Svar på fråga 1985/86:467 om utbyggnaden av kärnkraften i Finland

Anf. 51 Statsrådet BIRGITTA DAHL:

Fru talman! Per-Richard Molén har frågat mig varför en svensk regering, som så aktivt verkar för en avveckling av kärnkraften i Sverige, kan stödja utbyggnaden av kärnkraften i ett grannland, till vilket det bara är några tiotal mil.

Det beslut som riksdagen fattade i juni 1980 mot bakgrund av folkomröstningens resultat innebär att kärnkraften skall avvecklas i den takt som är möjlig med hänsyn till behovet av elektrisk kraft för att upprätthålla sysselsättning och välfärd. Riksdagen slog vidare fast att den sista reaktorn skall stängas senast år 2010. Detta innebär att vi i Sverige skall använda kärnkraften under en övergångstid – bl. a. för att ersätta olja – men att vi samtidigt under denna tid måste planera för kärnkraftens avveckling.

När det gäller export av kärnteknisk utrustning vill jag erinra om att export är tillåten enligt kärntekniklagen. För export förutsätts regeringens tillstånd. Regeringens riktlinjer för sådan export har senast redovisats i propositionen om riktlinjer för energipolitiken. Riksdagen har inte framfört några erinringar mot dessa riktlinjer.

Anf. 52 PER-RICHARD MOLEN (m):

Fru talman! Jag ber att få tacka energiminister Birgitta Dahl för svaret.

Ingenting glädde mig mera än när jag öppnade tidningarna i måndags och kunde notera att Ingvar Carlsson hade stött Asea-Atom när det gällde att exportera kärnkraft till Finland. Ingenting har vidare glatt mig mera än att notera att regeringen har fattat beslut om en ombyggnad av Ringhals, och ingenting har heller glatt mig mera än att man kan öka kapaciteten på våra svenska kärnkraftverk.

Jag kan, fru talman, inte göra annat än dra den slutsatsen att regeringen inte längre hyser någon tveksamhet om kärnkraftsteknikens förtjänster. Annars skulle man väl inte exportera den till vårt östra grannland – eller hur?

Vi kan ha anledning att fundera över när vår energiminister skall börja säga det som hon ändå visar sig göra. Eller är det så att regeringen och statsministern gör det som inte Birgitta Dahl anser vara riktigt? I så fall har man samarbetsproblem inom regeringen, vilka förmodligen inte kan lösas på annat sätt än genom att energiministern ber att få lämna regeringen.

En fråga som också inställde sig när man läste måndagens artikel är var Asea-Atom – om man nu får ordern – skall utföra sina förstudier och delar av sin förprojektering, ifall energiministern redan under våren driver fram lagstiftningen om förbud att inom Sveriges gränser ägna sig åt sådan här verksamhet. Måste Asea-Atom i så fall flytta sin utvecklingsavdelning från

Västerås till Åland? Varför skall man, fru talman, avveckla kärnkraften i Sverige snabbare än vad som kanske är nödvändigt och samtidigt från svensk sida vara beredd att utveckla den i Finland?

Prot. 1985/86:113
10 april 1986

*Om ändrade regler för
uppdagsutbildning*

Anf. 53 Statsrådet BIRGITTA DAHL:

Fru talman! Av inledningen till Per-Richard Moléns anförande kunde jag sluta mig till att det tycks vara ont om glädjeämnen i hans liv. Jag har inte för avsikt att öka antalet genom att bidra till att ändra vår energipolitik.

Anf. 54 PER-RICHARD MOLEN (m):

Fru talman! Det finns många glädjeämnen, men ett av dem skulle naturligtvis kunna vara att regeringens och energiministerns uttalanden stod i överensstämmelse med vad regeringen sedan gör. Jag ställer ånyo frågan: Varför kan man tänka sig att avveckla kärnkraften i Sverige snabbare än som är nödvändigt när man samtidigt är beredd att utveckla den i Finland? Det finns en brist på logik i det.

Anf. 55 Statsrådet BIRGITTA DAHL:

Fru talman! Jag skulle vilja erinra Per-Richard Molén om att Sverige bestämmer om svensk energipolitik, Finland om den finska.

Export av kärnteknologi, har en majoritet i riksdagen beslutat, är tillåten inom ramen för det gällande programmet, som omfattar en avveckling av kärnkraften i Sverige. Den omgärdas av mycket stränga bestämmelser, som har skärpts under den gångna treårsperioden, i den nu gällande kärntekniklagen.

Anf. 56 PER-RICHARD MOLEN (m):

Fru talman! Den eventuella försäljningen till Finland är bra, men det gäller ju för oss här i Sverige att få klara signaler om att vi framöver kan fortsätta att utveckla kärnkraftsteknologin. Snart får vi också möjlighet att vara med och konkurrera om en beställning till Nederländerna. Men där säger man: Vi är inte beredda att gå in i Sverige – där skall man ju avveckla. Och det är väl naturligt. Samma sak gäller för oss: Inte går man och köper en Saab om Saab-fabriken skall läggas ned om fem år! Därför behövs det betydligt klarare signaler från energiministerns sida i stället för den dubbelbottnade debatteknik energiministern tillämpar, som inte alls verkar stå i överensstämmelse med det sätt på vilket regeringen handlar.

Överläggningen var härmed avslutad.

15 § Svar på fråga 1985/86:459 om ändrade regler för uppdragsutbildning

Anf. 57 Utbildningsminister LENNART BODSTRÖM:

Fru talman! Bo Hammar har frågat mig om jag med anledning av vunna erfarenheter är beredd att medverka till en skärpning av eller en mer restriktiv tillämpning av bestämmelserna om uppdragsutbildning.

Enligt de bestämmelser (SFS 1985:1037) som sedan några månader gäller

för uppdragsutbildning i anslutning till bl. a. statlig högskoleutbildning får uppdragsutbildning som motsvarar någon allmän utbildningslinje inte bedrivas. Däremot finns det inget som hindrar att företag, organisationer eller juridiska personer i sin egenskap av arbetsgivare köper vissa delar av en civilingenjörsutbildning för att fortbilda och vidareutbilda sina anställda.

Jag utgår från att universitetet i Linköping väl känner till och följer de nuvarande reglerna om uppdragsutbildning.

Anf. 58 BO HAMMAR (vpk):

Fru talman! Jag tackar utbildningsministern för svaret på min fråga.

Vi i vpk är naturligtvis beredda att acceptera vissa former av uppdragsutbildning. Ett idiotstopp vore varken realistiskt eller bra. Men det är nödvändigt med väldigt bestämda restriktioner för att trygga universitetens integritet, den ordinarie undervisningen och inte minst rättvisa mellan olika kategorier av studerande.

Det är viktiga frågor i ett läge då det flyter omkring 8–10 miljarder kronor i förnyelsefonderna. Bara Volvo har 750 miljoner i förnyelsefonden – en drömsumma för våra universitet, som lever under statsfinansernas och därmed knapphetens kalla stjärna.

Bakgrunden till min fråga i dag är alltså att Saabs flygdivision lär ha planer på uppdragsutbildning som gör deltagarna till civilingenjörer på företagets bekostnad. Herr utbildningsminister! Den första delen av utbildningen pågår sedan i höstas och motsvarar ca 60 % av en fullständig civilingenjörsexamen. Fortsättning lär följa. Därför tror jag inte att Lennart Bodström utan vidare skall utgå ifrån att universitetet följer de nuvarande reglerna, som vi dessutom tycker bör skärpas.

Jag vill bl. a. mot den här bakgrunden passa på att fråga utbildningsministern hur han bedömer riskerna för att den demokratiska intagningsprocessen till högskolan skall sättas ur spel.

Och vad innebär vidare privatiseringen av utbildningen då det gäller lika ekonomiska villkor under studietiden? Är det inte stötande att en student kan bli civilingenjör på Saabs bekostnad, medan en annan drar på sig studieskulder för samma utbildning på låt oss säga 150 000 kr.? Nog strider detta mot arbetarrörelsens jämlikhetsideal.

Anf. 59 Utbildningsminister LENNART BODSTRÖM:

Fru talman! Jag finner det naturligtvis angeläget att de som är anställda i ett företag kan få del av företagets utbildningsmedel och att den utbildningen också i vissa fall kan äga rum vid högskolorna. Så kommer att ske i det fall som Bo Hammar refererar till. Det är inte fråga om att köpa en hel civilingenjörsutbildning, utan det gäller endast att få vissa delar av den, låt vara ganska stora delar. I Bo Hammars uppfattning om nödvändigheten av att bevara högskolans integritet instämmer jag fullkomligt.

Anf. 60 BO HAMMAR (vpk):

Fru talman! Jag kan nog instämma i det mesta av vad utbildningsministern sade senast, men jag tror att Lennart Bodström tyvärr har en alltför optimistisk syn på vad som håller på att hända. Självfallet skall företagen

kunna ge sina anställda utbildning, men här handlar det alltså om att vederbörande får gå igenom nästan en hel allmän utbildningslinje. Det rör sig om uppdragsutbildning som uppgår till över 80 % av hela utbildningen. Kårordföranden vid Linköpings högskola har gjort följande uttalande: "De som gått ut en 80-poängs uppdragsutbildning kan ta tjänstledigt eller sluta på jobbet och läsa in den andra hälften av en civilingenjörsexamen. Då har de gått förbi det vanliga intagningsystemet samt fått betalt för två års studier." Detta är naturligtvis bra för den enskilde, men nog är det stötande att vi kommer att få sådana klyftor när det gäller den högre utbildningen.

Överläggningen var härmed avslutad.

16 § Svar på fråga 1985/86:465 om statligt bidrag till insamling för cancerforskning

Anf. 61 Utbildningsminister LENNART BODSTRÖM:

Fru talman! Hadar Cars har frågat finansministern om regeringen har för avsikt att bidra till den nu pågående insamlingen till stöd för cancerforskning.

Frågan har överlämnats till mig.

Över statsbudgeten anvisas betydande belopp till bl. a. medicinsk forskning. För budgetåret 1985/86 uppgår de statliga anslagen till forskning inom medicin samt hälso- och sjukvård till ca 1,7 miljarder kronor. Huvuddelen av de statliga anslagen inom dessa områden kanaliseras via de medicinska fakulteterna och det medicinska forskningsrådet – vetenskapligt kompetenta organ som svarar för den närmare avvägningen mellan olika forskningsprojekt. Medicinska forskningsrådet har under flera år fått särskilda resursförstärkningar för att kunna ta ett ökat ansvar för cancerforskning.

Det finns en rad olika föreningar – däribland Riksföreningen mot cancer – som stöder strävandena att öka våra kunskaper om olika sjukdomar och deras botande. Dessa föreningar bidrar på ett ytterst värdefullt sätt till den svenska forskningen, och det finns all anledning att önska dem framgång i deras verksamhet.

Det statliga stödet till forskning bör dock behandlas i det reguljära budgetarbetet och utgå i form av anslag till de berörda myndigheterna.

Anf. 62 HADAR CARS (fp):

Fru talman! Cancer är en sjukdom som skrämmer. Den drabbar människor i alla åldrar och i många olika former. Det är få som inte känner någon som har drabbats av den, få som inte stått nära någon som har fört en mycket hård kamp mot cancer.

Som resultat av forskning har situationen förbättrats. Allt fler kan botas, och de förebyggande insatserna har gett resultat. Allt det här är uttryck för framgångar som man har haft med den forskning som bedrivits.

I morgon äger en stor gala rum på Cirkus i Stockholm. Flera av våra främsta artister ställer då upp för ökad forskning om cancer. Massor av människor kommer att bidra till den insamling som görs. Få saker, fru talman, skulle mera uppmuntra till ett fint insamlingsresultat än om staten

ställdes upp och bidrog med lika mycket ur statskassan som de många människorna gemensamt samlat in. Cancerforskningen och vår gemensamma kamp mot cancer skulle vinna mycket på en sådan generositet från statsrådet Lennart Bodströms sida, men den generositeten lyser med sin frånvaro i hans svar.

Jag vill också fråga om det egentligen skulle vara ett uttryck för stor generositet, om staten gav ett sådant bidrag. De som skänker pengarna har ju redan betalat skatt också på de pengar de skänker. Om staten skjuter till lika mycket, skulle den faktiska innebörden vara att staten avstår från skatten på de frivilligt skänkta medlen. Är det egentligen inte en ganska skälig begäran?

Anf. 63 Utbildningsminister LENNART BODSTRÖM:

Fru talman! Hadar Cars talar om generositet. Jag tänker inte använda ordet generositet, om jag konstaterar att 1,7 miljarder kronor per år används för medicinsk forskning och forskning om sjukvård och hälsovård.

Med hänsyn till cancerens utbredning och dess farlighet är det också självklart att en stor del av den medicinska forskningen är inriktad på att bekämpa just cancer. Jag finner det ändå rimligt att staten, som svarar för denna stora organisation, använder sina medel via fakulteter och forskningsråd och låter insamlingar vara något som tillkommer enskilda personer, företag och organisationer.

Anf. 64 HADAR CARS (fp):

Fru talman! Också Lennart Bodströms replik präglas av bristen, som jag uppfattar det, på generositet mot frivilliga organisationer och frivilliga insatser.

Nu sker, för att stärka forskningen om cancer, en stor insamling som kommer att dra med sig många människor. Många människor känner att de genom att ge ett bidrag själva kan medverka till att flytta fram positionerna i kampen mot cancer. Att ge de människorna litet uppmuntran, att ge dem en känsla av att statsmakterna ställer upp för dem också genom att bidra på samma sätt som de till den här forskningen och på samma villkor som de, med ett bidrag som svarar mot det som de själva samlar ihop, skulle uppmuntra och inspirera. Det skulle göra det ännu roligare för många, eftersom de vet att de slantar de skänker skulle dubblas genom den insats som staten skulle göra.

Varför inte försöka samverka med de ideella krafterna? I stället säger Lennart Bodström: Insamlingar är deras sak – statsmakterna går sina egna vägar.

Jag tycker att det går att kombinera. Här var ett tillfälle. Det var synd att regeringen missade det.

Anf. 65 Utbildningsminister LENNART BODSTRÖM:

Fru talman! Jag vill för ordningens skull nämna att staten betalar ett bidrag på 3 milj. kr. till Riksföreningen mot cancer för vissa löpande utgifter som föreningen har.

Frågan om det är generositet, när skattebetalarna avstår sina medel till en miljardforskning eller när man gör det frivilligt, tycker jag är meningslös i den här debatten.

Anf. 66 HADAR CARS (fp):

Fru talman! Där kom det igen – när staten avstår sina skattemedel. Var det inte det uttrycket statsrådet Bodström använde?

Vems pengar är det egentligen? Det är ändå människor som betalat denna skatt, och de har betalat skatt också på de pengar som de skänker till insamlingen. Att räkna med 50 % marginalskatt är väl rimligt, och vad jag föreslår är bara att staten efterskänker lika mycket i skatt som människorna själva avstår från genom att skänka pengar till cancerforskningen.

Att det är så svårt för ett socialdemokratiskt statsråd att tänka sig att satsa på idealiteten hos människor! Det tycker jag är mycket beklagligt.

Överläggningen var härmed avslutad.

17 § Svar på fråga 1985/86:466 om kostinformation för ungdom

Anf. 67 Socialminister GERTRUD SIGURDSEN:

Fru talman! Ingrid Hemmingsson har med anledning av en tidningsuppgift frågat mig om jag kommer att medverka till att kostaktiviteter för ungdom kommer till stånd.

Först vill jag göra ett tillrättaliggande. Regeringen har inte fattat beslut om några medel från allmänna arvsfonden. Jag kan däremot nämna att diskussioner har förts med representanter för näringslivet om att bilda en ideell förening med huvudsakligt syfte att stödja och initiera forskning och information rörande sambandet mellan kost och hälsa med särskild tyngdpunkt på barns och ungdomars kostvanor.

I regeringens proposition förra året om livsmedelspolitiken betonades bl. a. vikten av att goda kostvanor grundläggs redan i barnaåren. Där angavs också att för att åstadkomma en rationell kostinformation krävs en samordning av de resurser som nu finns tillgängliga för detta ändamål.

De ansvariga myndigheterna, i första hand livsmedelsverket, socialstyrelsen och konsumentverket, har i viss utsträckning åstadkommit en sådan samordning genom att bl. a. inrätta olika samarbetsgrupper.

För att effektivisera kostinformationen ytterligare avser regeringen att uppdraga åt ansvariga myndigheter att lämna förslag om den framtida kostinformationen. Detta kommer att tillgodose bl. a. behovet av bättre kostinformation för ungdom.

Anf. 68 INGRID HEMMINGSSON (m):

Fru talman! Jag får tacka socialministern för detta svar, men det var inte precis vad jag hade tänkt mig.

Jag fick reda på att det inte finns några öronmärkta pengar.

Mina uppgifter har jag inte enbart fått från tidningar. Först fick jag dem från en tidning, och sedan tog jag kontakt med hushållningssällskapet här i Stockholm. Det visade sig att sällskapet hade kontakter med departementet, och man hade också gjort upp en projektplan för hur denna kostinformation skulle gå till.

Nu säger socialministern att man endast haft funderingar på en ideell

förening tillsammans med näringslivet. Men Stockholms läns hushållnings-sällskap har ett praktiskt förslag till hur man direkt vänder sig till ungdomar. Man har upprättat ett förslag till projektplan, och man har haft kontakt med flera företag som är beredda att tillsätta arbetstid. Socialdepartementet skulle å sin sida skjuta till pengar som enligt uppgifterna skulle tas från allmänna arvsfonden. På detta sätt skulle man kunna ha en tioveckorskurs med ungdomar på företag för att tala om matens betydelse för hälsan och välbefinnandet och för att lära dem praktiskt att laga riktig mat som man mår bra av.

Jag tycker detta förslag verkar vara bra om man vill nå ut med kostinformation på rätt sätt.

Jag vill fråga socialministern om detta är alldeles ogenomförbart för Stockholms läns hushållningssällskap. I så fall tycker jag att man där måste få klara besked om detta så att man inte satsar vidare arbete på denna projektplan, som man redan vad jag förstår satsat en hel del arbete på.

Jag tycker denna idé verkar vettig och bra. Ungdomars mathållning har ju försämrats. Det har utbredd sig en vana att äta vad som kommer i deras väg från gatukök, hamburgerrestauranger och allehanda liknande ställen.

Anf. 69 Socialminister GERTRUD SIGURDSEN:

Fru talman! Ingrid Hemmingsson bygger sin fråga på ett uttalande i en tidning. Hon påstår i sin fråga här att allmänna arvsfonden har avsatt 5 milj. kr. för detta ändamål. Jag redovisar i mitt svar att inga sådana medel avsatts. Jag redovisar också vilka diskussioner som förts mellan företrädare för departementet och representanter för näringslivet och en eventuell stiftelse. Någon ansökan från hushållningssällskapet i Stockholms län känner jag inte till.

Anf. 70 INGRID HEMMINGSSON (m):

Fru talman! Jag tycker att detta är något underligt. Jag har haft kontakt med hushållningssällskapet i Stockholms län, där man säger att man har talat med företrädare för departementet. Man har då visat en plan som man diskuterat med dessa. Man har därvid fått vissa uppgifter om att dessa pengar skulle finnas tillgängliga.

Jag hoppas verkligen att socialministern vill undersöka saken och ta reda på vilka planer som har diskuterats. Jag har dessutom fått ett papper om hur den här planeringen skulle vara upplagd. Jag tycker att dess uppläggning verkar vara ett vettigt sätt att föra ut information om dessa frågor. Därför vill jag skicka en hälsning med statsrådet till departementet att man där åter tar upp diskussionerna i denna fråga.

Överläggningen var härmed avslutad.

Anf. 71 Industriminister THAGE PETERSON:

Om aviserade avskedanden vid Centro-Morgårdshammar

Fru talman! Lars-Ove Hagberg har frågat mig vilka möjligheter regeringen har att stoppa Centro-Morgårdshammars avskedanden till dess ägaren Volvo tar sitt sociala ansvar och skapar andra arbetstillfällen i Smedjebacken.

Centro-Morgårdshammar tillverkar främst utrustning för stål- och gruvindustrin. Enligt vad jag erfarit gick bolaget under år 1985 med betydande förlust.

Jag har till Volvoledningen framfört att regeringen ser mycket allvarligt på sysselsättningsläget i Bergslagen och utgår från att Volvo i detta fall kommer att göra stora ansträngningar att finna alternativ sysselsättning för den händelse att personalinskränkningar blir nödvändiga i den nuvarande verksamheten i Smedjebacken.

Eftersom MBL-förhandlingar om de aviserade avskedandena enligt vad jag erfarit inleds denna vecka, är jag i dag inte beredd att närmare kommentera läget.

Jag kommer med stor uppmärksamhet att följa utvecklingen vid Centro-Morgårdshammar.

Anf. 72 LARS-OVE HAGBERG (vpk):

Fru talman! Jag tackar för svaret på min fråga. Jag har mycket riktigt inte bett om någon närmare kommentar till läget i Morgårdshammar utan i stället frågat vilka möjligheter regeringen har att ingripa så, att sysselsättningen på orten kan bibehållas. Såvitt jag förstår av svaret har regeringen kontaktat Volvoledningen, och det framhålls därefter att man uppmärksamt skall följa frågan. I klartext betyder detta att man inte har några möjligheter att se till att Volvo tar ett helhjärtat ansvar i detta sammanhang. Det är ju Volvo som har ansvaret för skötseln av Centro-Morgårdshammar och för den utveckling som nu har ägt rum, vilken kan komma att innebära ett dråpslag mot Smedjebackens kommun.

Av 550 anställda kommer kanske 150 att tvingas försvinna från företaget. I kommunen Smedjebacken finns det kanske än större anledning för regeringen att ingripa. Där finns 390 arbetslösa, 109 i beredskapsarbete, 97 i ungdomslag och 14 lediga jobb. Av 68 personer som flyttade från Smedjebacken var 54 under 24 år. Under denna vecka har dessutom Hagge Såg aviserat avskedande av 19 anställda. Detta är ett dråpslag mot Smedjebacken.

Frågan är då: Vilken arsenal har regeringen till förfogande i detta läge, med tanke på att man i regeringsdeklarationen har sagt att man är beredd att acceptera en strukturuomvandling, men att denna skall genomföras under socialt godtagbara former och att ansvaret härför skall tas av företagen?

Erfarenheten från Bruksinvest men även från andra håll visar att företagen inte är benägna att ta ansvar för detta. Det är därför mycket intressant för hela Bergslagsregionen att få besked om vilka möjligheter regeringen har i sin hand när det gäller att se till att Volvo verkligen tar sitt ansvar. Moraliskt

Prot. 1985/86:113
10 april 1986

sett bör företaget naturligtvis göra det, men jag tror knappast att det kommer att uppfylla några moraliska bud. Vad kommer regeringen att göra?

*Om aviserade av-
skedanden vid Centro-
Mogårdshammar*

Överläggningen var härmed avslutad.

19 § Upplästes följande inkomna skrivelser:

Till riksdagen

Jag anholder härmed att få bli befriad från mitt uppdrag som suppleant i arbetsmarknadsutskottet.

Stockholm den 10 april 1986

Per Westerberg

Till riksdagen

Härmed avsäger jag mig mitt suppleantskap i bostadsutskottet med anledning av att jag avses inväljas i näringsutskottet.

Stockholm den 10 april 1986

Erik Holmkvist

Dessa framställningar bifölls av kammaren.

20 § Anmälades och bordlades

Propositionerna

1985/86:161 Sveriges tillträde till Haagkonventionen den 25 oktober 1980 om internationell rättshjälp

1985/86:171 Särskilda medel för bekämpningen av AIDS

21 § Anmälades och bordlades

Motionerna

1985/86:511 av *Rolf Dahlberg m. fl.*

1985/86:512 av *Kjell A. Mattsson m. fl.*

1985/86:513 av *Erling Bager m. fl.*

Följdragstiftning till den nya plan- och bygglagen, lagen om exploaterings-samverkan samt lagen om hushållning med naturresurser m. m. (prop. 1985/86:90)

1985/86:514 av *Elving Andersson och Ingbritt Irhammar*

1985/86:515 av *Anders Björck m. fl.*

1985/86:516 av *Birgit Friggebo m. fl.*

Ändringar i radiolagen m. m. (prop. 1985/86:109)

1985/86:517 av *Nic Grönvall*

Godtrosförvärv av lösöre (prop. 1985/86:123)

1985/86:518 av *Staffan Burenstam Linder m. fl.*

1985/86:519 av *Olof Johansson m. fl.*

Vissa oljebolagsfrågor (prop. 1985/86:139)

1985/86:520 av *Knut Wachtmeister m. fl.*

Ändrad försäljningsskatt på vissa personbilar (prop. 1985/86:145)

1985/86:521 av *Birgit Friggebo*

Vidaresändning av radio- och TV-program (prop. 1985/86:146)

1985/86:522 av *Lars Werner m. fl.*

Vissa ändringar i kriminalvårdslagstiftningen (decentralisering inom kriminalvården) (prop. 1985/86:147)

1985/86:523 av *Karin Israelsson och Rosa Östh*

1985/86:524 av *Anita Bråkenhielm*

Fortsatt giltighet av lagen (1981:50) med bestämmelser om vissa medel avsedda för injektion (prop. 1985/86:148)

22 § Meddelande om interpellationer

Meddelades att följande interpellationer framstälts

den 9 april

1985/86:172 av *Per Westerberg (m)* till statsministern om regeringens förslag om kapitaltillskott till Svenska Varv AB:

I proposition 1985/86:190 angående vissa varvsfrågor begär regeringen bl. a. ett kapitaltillskott till Svenska Varv AB med 950 milj. kr. I beslutsunderlaget för riksdagen finns ingen som helst redovisning av hur beloppet framkommit och hur tillskottet skall användas.

Inte heller i den till utskottet infordrade akten över regeringens beslutsmaterial finns någon rimlig redovisning.

En proposition med begäran om kapitaltillskott till ett statligt företag är närmast att jämföra med ett nyemissionsprospekt vid motsvarande händelse i ett börsbolag.

Knappast några krav på öppen och fullständig information – som inte minst efter den senaste tidens upphetsade börsetiska debatt ställts – uppfylls i propositionen.

Motsvarande brister återfinns i proposition 1985/86:139 angående oljebolagsfrågor.

Med hänvisning till ovanstående önskar jag ställa följande frågor till statsministern:

1. Är det beslutsmaterial som lämnats i propositionerna tillfredsställande ur demokratisk synvinkel?

Meddelande om frågor

2. Av vilka skäl skall det i fråga om kapitaltillskott till statliga företag ställas avsevärt lägre krav på beslutsunderlag än i motsvarande privata börsföretag?
3. Har regeringen verkligen fattat beslut om kapitaltillskott till Svenska Varv AB enbart på det skriftliga beslutsunderlag som återfinns i propositionerna och i departementets akt i ärendet?

den 10 april

1985/86:173 av *Hugo Hegeland* (m) till statsrådet Birgitta Dahl om planerna på export av kärnkraftsbyggnader:

Enligt ett uttalande av statsminister Ingvar Carlsson under dennes besök i Finland vill den svenska regeringen gärna att Asea-Atom får sälja ett kärnkraftverk till Finland. Detta uttalande är i högsta grad märkligt med hänsyn till den energipolitik Birgitta Dahl i ett flertal sammanhang uttalat att regeringen skall föra.

Enligt statsrådet förbereds en proposition till riksdagen om förbud mot ytterligare kärnkraftsbyggen. Om detta förbud icke kommer att inkludera även export av kärnkraftverk, torde det bli svårt – för att inte säga omöjligt – för den svenska industrin att undvika förprojektering – en verksamhet beträffande vilken statsrådet också uttalat att den kommer att förbjudas.

Med hänvisning till det anförda vill jag därför ställa följande frågor till statsrådet:

1. Kommer regeringen i den aviserade propositionen om förbud mot ytterligare kärnkraftsbyggen att göra undantag för svensk export av kärnkraftverk?
2. Kommer regeringen att tillåta export av kärnkraftverk blott till Norden?
3. Bör den svenska kärnkraftsindustrin betrakta eventuell export av kärnkraftverk till Finland som en engångshändelse?
4. Om export av kärnkraftverk tillåts, vilka kontrollåtgärder avser regeringen att införa för att förprojektering av kärnkraftverk begränsas till blott eventuell export?

23 § Meddelande om frågor

Meddelades att följande frågor framställdes

den 10 april

1985/86:471 av *Görel Thurdin* (c) till finansministern om tillsättningen av vakanta tjänster vid kronofogdemyndigheterna:

I statens arbetsgivarverks författningssamling SAVFS 1984:14, avseende förordning om tillsättning av vakanta tjänster vid kronofogdemyndigheterna, står i 2 § följande: "En tjänst som skall återbesättas får tillsättas utan att kungöras ledig till ansökan." Endast efter beslut från RSV skall det anslås på arbetsplatsen där tjänsten är inrättad.

Det här innebär att anställda på arbetsplatsen inte har någon möjlighet att söka tjänsten om inget beslut från RSV kommer i frågan. Någon blir alltså bara helt plötsligt tillsatt, och de fackliga företrädarna och övriga anställda på arbetsplatsen får information i efterhand. Här går staten som arbetsgivare före med ett uppträdande som strider mot övrig praxis på arbetsmarknaden. Förordningen gäller t. o. m. utgången av september 1986.

Avser regeringen besluta om ändring av förordningen avseende tillsättning av vakanta tjänster vid kronofogdemyndigheterna, så att denna överensstämmer med övrig praxis på arbetsmarknaden fr. o. m. oktober 1986?

1985/86:472 av *Birger Hagård* (m) till utrikesministern om regeringens syn på den politiska situationen i Angola:

När Portugal 1975 lämnade Angola och landet blev självständigt, hade de tre befrielseörelserna MPLA, FNLA och UNITA ingått en överenskommelse om att dela regeringsmakten. Med sovjetiskt stöd och kubanska legokontakter ryckte emellertid MPLA ensamt åt sig makten. Sedan dess har UNITA fortsatt sin kamp för ett också från Sovjet och Cuba oberoende Angola. UNITA, som stöds av en rad afrikanska stater och nu också av USA, anses i dag kontrollera en tredjedel av landets yta, medan kommunistregimen har kontroll över en tredjedel och en tredjedel är omstridd. En civil substruktur med skolor, sjukhus m. m. har byggts upp i UNITA:s Angola med Jamba som provisorisk huvudstad. Den har besökts av ett stort antal politiker och journalister från västvärlden.

Det ter sig därför högst anmärkningsvärt, då kabinetssekreterare Pierre Schori i ett för övrigt starkt antiamerikanskt TT-meddelande (bl. a. Tempus den 3 april 1986) betecknar UNITA som "terrorister".

UNITA:s representation i Sverige tillbakavisade den 3 april 1986 detta som en förolämpning mot den icke-marxistiska delen av Angolas folk. Sådana uttryck som Schoris, konstaterades det, bidrar inte till någon lösning av konflikten i Angola eller södra Afrika.

Än mer anmärkningsvärt ter sig ett fortsatt uttalande av Schori, då han i Aftonbladet den 7 april gentemot UNITA:s representant i Sverige säger: "Kan vi i det här fallet verkligen behålla en terrorist i Sverige?" Schoris beteckning är inte bara förolämpande. Det är en ogrundad anklagelse för brottslig verksamhet och ger intryck av personföljelse.

Mot bakgrund av den komplicerade situationen i Angola önskar jag ställa följande fråga till utrikesministern:

Är kabinetssekreterare Schoris ensidiga uttalanden verkligen representativa för den svenska regeringens syn?

1985/86:473 av *Viola Claesson* (vpk) till statsrådet Anita Gradin om regeringens bedömning av den politiska situationen i Turkiet:

Med anledning av aktuella ärenden gällande avvisning från Sverige till Turkiet har bedömningen av situationen i Turkiet fått förnyat intresse. Den turkiska regeringen försöker framställa förhållandena som förbättrade och på väg mot demokrati.

Jag vill därför fråga invandrarministern:

Prot. 1985/86:113   Bedömer regeringen situationen i Turkiet så, att personer i opposition mot
10 april 1986   regimen utan fara kan avvisas dit?

Meddelande om frågor

24 § Kammaren åtskildes kl. 15.45.

In fidem

SUNE K. JOHANSSON

/Gunborg Apelgren